

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YAŞLILARIN HAYATIN ÇEŞİTLİ
ALANLARINDA YAŞADIKLARI
SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ**

(10 / 1428, 2953, 3030, 3049, 3330, 3757, 4665, 4850, 5742, 5743,
5980, 5981, 5982, 5983, 5984, 5985, 5986, 5987, 5988, 5989, 5990, 5991,
5992, 5993, 5994, 5995, 5996, 5997, 5998, 5999)

**1'inci Toplantı
8 Haziran 2022 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Komisyonun bugünkü gündemi ile yaşlılık ve yaşlılarla ilgili bazı değerlendirmelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Komisyonun çalışma takvimine, Komisyon davet edileceklerin tespiti ile görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine, ilişkin açıklamaları

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam, Adana Milletvekili Kemal Peköz, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve İstanbul Milletvekili İffet Polat'ın, yaşlılarla ilgili araştırma komisyonu kurulması hakkında düşüncelerine ilişkin açıklamaları

IV.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli'nin, yaşlı bakımı ile Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar ve öneriler hakkında sunumu

2.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan'ın, Genel Müdürlüğünün yaşlılara yönelik yürüttüğü programalar hakkında sunumu

3.- Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete'nin, Merkez olarak yaptıkları çalışmalar, dünyada yaşlı nüfusu ile Türkiye'de yaşlı

refahı alanı ve önerileri hakkında sunumu

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.-Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan ve Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

YAŞLILARIN HAYATIN ÇEŞİTLİ ALANLARINDA YAŞADIKLARI SORUNLARIN
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 1428, 2953, 3030, 3049, 3330, 3757, 4665, 4850, 5742, 5743, 5980, 5981, 5982, 5983,
5984, 5985, 5986, 5987, 5988, 5989, 5990, 5991, 5992, 5993, 5994, 5995, 5996, 5997, 5998, 5999)

1'inci Toplantı

8 Haziran 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 11.04'te açıldı.

Komisyon Başkanı Erol Kaya,

Komisyonun bugünkü gündemi ile yaşlılık ve yaşlılarla ilgili bazı değerlendirmelerine,

Komisyonun çalışma takvimine, Komisyon davet edileceklerin tespiti ile görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine,

İlişkin açıklama yaptı.

İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam,

Adana Milletvekili Kemal Peköz,

Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan,

İstanbul Milletvekili İffet Polat,

Yaşlılarla ilgili araştırma komisyonu kurulması hakkında düşüncelerine ilişkin açıklama yaptılar.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli tarafından, yaşlı bakımı ile Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar ve öneriler,

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan tarafından, Genel Müdürlüğünün yaşlılara yönelik yürüttüğü programalar,

Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete tarafından, Merkez olarak yaptıkları çalışmalar, dünyada yaşlı nüfusu ile Türkiye'de yaşlı refahı alanı ve önerileri,

hakkında sunum yapıldı.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan ve Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 14.11'de toplantıya son verildi.

8 Haziran 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Erol KAYA (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)

SÖZCÜ: Lütfiye Selva ÇAM (Ankara)

KÂTİP: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)

BAŞKAN EROL KAYA – Değerli arkadaşlar, hoş geldiniz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Komisyonun bugünkü gündemi ile yaşlılık ve yaşlılarla ilgili bazı değerlendirmelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN EROL KAYA– Yaşlıların Sorunlarını Araştırma Komisyonumuzun bugünkü toplantısına başlıyoruz inşallah. Hayırlı ve uğurlu olmasını Rabb'imden temenni ediyorum.

Öncelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın sunumunu dinleyerek başlayacağız, arkasından Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü değerli hocamız Emine Özmete Hocamızın sunumunu dinleyeceğiz.

Kıymetli arkadaşlar, müsaadeniz olursa geçen toplantıyı seçimle yapmıştık ve biraz apar topar yapmıştık. Bir iki değerlendirmemi sizlerle paylaşmak isterim.

Yaşlıların sorunlarıyla ilgili somut konulara geçmeden önce, yaşlılık ve yaşlılarla ilgili birkaç değerlendirmeyi ifade etmek, paylaşmak istiyorum. Yaşlılarla ilgili en temel dayanağımız değerlerimizdir. Tüm semavi dinlerde ve kadim kültürlerde yaşlılara büyük saygı ve hürmet vardır ve ifade edilir. Kur'an-ı Kerim'de bizlere “Onlardan biri ya da ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına erişirse sakın onlara öf bile deme, onları azarlama; onlara gönül alıcı tatlı ve güzel söz söyle.” diye Cenab-ı Hakk'ın emrûfermanı bulunuyor. Yine, Hazreti Peygamber “Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimizin hakkını bilmeyen bizden değildir.” buyurmaktadır. Ünlü Filozof Platon ise yaşlılığı erdem olarak görmektedir.

Dünyanın yaşlılıkla ilgili fotoğrafına baktığımızda dünya nüfusunun hızla yaşlandığını görmekteyiz. Bunda yaşam kalitesinin artmasının, sağlık hizmetlerinde yaşanan bilimsel gelişmelerin, ülkelerin sağlığa ayırdığı bütçelerin artmasının, sosyal güvenlik sistemlerinin gelişmesinin etkili olduğunu görmekteyiz. Öte yandan, dünyada ve ülkemizde doğurganlık ve ölüm oranı hızla azalmaktadır. Bir başka ifadeyle ve özet bir cümleyle, hem Türkiye hem dünya hızla yaşlanmaktadır.

2021 yılı dünya genelinde 65 yaş üstünde 764 milyon insanın var olduğunu bilmekteyiz. Bunun 2050 yılında 1,5 milyara ulaşacağı ifade edilmektedir. Türkiye’de ise 65 yaş üstü nüfus artışı oranına baktığımızda, 1935 yılında yüzde 3,9 olan 65 yaş üstü nüfusumuzun oranı 2021 yılı itibarıyla yüzde 9,5’u bulmuştur. Bir başka ifadeyle, 65 yaşını aşmış 8 milyon insanımız vardır. Özellikle altını çizmek istiyorum: Yaşlılıkla ilgili tanıma göre, maalesef, 65 yaş üzeri herkes yaşlı kabul ediliyor; ben, yaş ve yaşlılığın ayrılması gerektiğini ifade etmek isterim. Bu oranın, 2080 yılında yüzde 25’i aşacağı tahmin edilmektedir.

Yine, maalesef, 65 yaş üstü 1,5 milyon vatandaşımız tek başına yaşamaktadır; dostlarından, akrabalarından, çocuklarından ayrı olarak hayatını tamamlamaya çalışmaktadır. 8 milyon vatandaşımızın sorunlarını dikkate alırsak, üzerinde durulması gereken konularla ilgili kamu, özel sektör, STK gibi kurum ve kuruluşların faaliyetlerini dinleyip imkânlar ölçüsünde mahallinde görüşülmesini ve incelenmesini gerçekleştireceğiz.

Kıymetli arkadaşlar, Türkiye olarak avantajlarımıza baktığımızda, ülkemizin değerleriyle ve asırları aşan hizmetleriyle kurum ve kuruluşlarının olması en büyük avantajımızdır. Yine, 2019 yılında gerçekleştirilen Yaşlılık Şûrası önemli bir rehberimiz ve yol kaynağımızdır. 2030 Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Programı önemli avantajlarımız arasında bulunmaktadır. Tecrübe olarak, gerek huzurevleri gerek yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, yaşlı yaşamevleri, evde bakım hizmetleri, gündüz bakımevleri ve evde sağlık hizmetleri gibi önemli tecrübelerimiz bulunmaktadır. Uygulamalı olarak, Covid-19 sürecinde yaşlılarımıza yönelik sağlık ve koruyucu sağlık hizmetleri memleketimizin yüz akı oldu. Özellikle, Türkiye ve dünya örneklerine baktığımızda, ülkemizin ve uygulamalarının hepimizi gururlandırdığını ifade edeyim. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Sağlık ve Aile Bakanımıza ve tüm sağlık çalışanlarımıza özellikle Covid süreciyle ilgili hassaten teşekkürümüzü ifade etmek isteriz.

Üzerinde durulması gereken ve çalışılması gereken hususlarla ilgili; yaşlıların eğitim durumlarında iyileşme var iken iş gücüne katılım oranları düşmektedir. Kriz anlarında -özellikle deprem, sel, pandemi gibi- yaşlılarımızın daha çok risk altında olduğunu görmekteyiz. Kocaeli depreminde 18.300 insanımızı kaybettik; bunların yaş tabloları -ben istedim- maalesef, yaşlılarımızın daha fazla risk altında olduklarını ve kaybettiklerimizi bize gösterdi. Bunu ifade etmemiz de fayda var.

Nesiller arası tecrübe aktarımında ciddi bir kayıp yaşamaktayız. Şehir planlamalarında engelli bireylerimize yönelik oluşan hassasiyetin, maalesef, yaşlılara yönelik yeterince oluşmadığını ifade etmekte fayda var. Yaşlıların toplumsal hayatına katılımı, yaşlı haklarıyla ilgili yasalar, yaşlılık ekonomisine yönelik çalışmalar, yaşlı dostu kentler gibi konular önem arz etmektedir ve üzerinde durmamız gereken hususlardır.

Sonuç olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk defa yaşlıların sorunları hakkında kapsamlı bir araştırma imkânı doğmuştur. Bugüne kadar yapılan hukuki düzenlemeleri, hizmet sunma biçimlerini, hizmet alanlarını, destek personel ihtiyacını ve bunun gibi ülkemizin tecrübelerini ve dünya örneklerini inceleyip bir yol haritası çıkaracağız inşallah.

Tekrar, çalışmalarımızın Komisyonumuza ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam, Adana Milletvekili Kemal Peköz, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve İstanbul Milletvekili İffet Polat'ın, yaşlılarla ilgili araştırma komisyonu kurulması hakkında düşüncelerine ilişkin açıklamaları

BAŞKAN EROL KAYA – Usuldendir ama müsaade ederseniz ben şöyle yapmak isterim: Her partiden de birer arkadaşımıza birkaç dakika söz vererek başlayayım, en azından öyle olsun.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, muhalefetten başlayalım.

Cihangir Bey, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Buyurun, çok özür dilerim.

BAŞKAN EROL KAYA – “No problem.” Verdim sözü ya, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ben, hani kuvvetler birliği olduğu için, burada da dedim aynı şey...

BAŞKAN EROL KAYA – Tamam, Cihangir Bey, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan Bey.

Değerli arkadaşlarım, öncelikle grup olarak bu Komisyonun kurulmasının gayet hayırlı bir iş olduğuna, henüz el değmemiş bir alanda ülkemize gerçekten çok değerli hizmetler verebileceğimize olan inancımızı sizlere aktarmak isterim.

Tabii, ilk toplanıp görev dağılımı yaptıktan sonra Siirt’e bir parti çalışması vesilesiyle gittik ama ben dinlenme anlarımı bu sefer Komisyon çalışmasına ayırdım ve bire bir görüşmeler yaptım. Siirt’teki yani farklı şartlarda yaşayan yaşlılarımızın hangi sorunlarla veya hangi farklı sorunlarla karşılaşabileceğini tespit etmeye çalıştım ki detaylarını sizinle süreç içinde elbette paylaşırım. Önemli olan, hangi kültürden, hangi dinden, hangi mezhepten, hangi etnik gruptan gelirse gelsin ve hangi kültüre ait olursa olsun yaşlılarımıza onların arzu ettiği hizmeti onların ortamında sağlamanın bu grubun, bu Komisyonun birincil görevlerinden biri olacağını düşünüyorum. İnşallah, bu konuya da çoğulcu bir bakış açısı getirmeye çalışacağız.

Şimdiden hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Kemal Bey, siz mi konuşmak istersiniz?

Buyurun.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin önemli sorunlarından bir tanesidir tabii yaş ve yaşlılık. Sizin de söylediğiniz gibi yaş ile yaşlılığı gerçekten ayırmak gerekiyor. Ama belirli bölgelerde aile yapısından kaynaklanan sahiplenme her ne kadar varsa da son derece çok sayıda insanımız yaşlandıktan sonra, belirli bir şeyden sonra yaşamda zorluk yaşıyor; yalnız yaşamak gibi ya da işte gelirsiz yaşamak gibi ya da zorlu hastalıklarla boğuşmak gibi sorunlar yaşıyor. O nedenle bu Komisyonun çalışmalarının zaman içerisinde olumlu bir ivme kazanacağını ve bizlerin de buna katkı yapmak için elimizden gelen çabayı sarf edeceğimizi ifade etmek istiyorum. Umarım, iyi bir çalışma olur ve Türkiye’nin bir sorununa da çözüm bulmuş oluruz hep beraber diye düşünüyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

MHP adına Sefer ağabey.

Ağabey bu sefer kesin sana söz veriyorum.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum, günaydın. Komisyonumuz hayırlı olsun. Tabii, Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz de bu Komisyonun kurulmasını çok istedik.

Türkiye’de bir gerçek var, yaşlı nüfus artıyor; dünyada da artıyor. Şu an Türkiye’de yüzde 10’a yakın bir 65 yaş üstü dilim var. Tabii, en kolay yaşlı tanımını 65 yaş üstünü baz alarak yapılan tanımlamadır. Hukuki anlamda da bunu çok kullanıyoruz ama yaşlılık tabii biyolojik, sosyal ve ruhsal yönleri de olan ve ayrı ayrı tanımlamaları olan ve kompleks tanımları da olan bir durum.

Sayın Başkanım, aslında tanışma yapmadık, belki tüm bir tanışma yapılabilirdi; bunu da bu arada belirtiyim.

Tabii, yaşlıların çok sorunları var. Ben halk sağlığı uzmanıyım, meslek olarak da ilgilendiğim bir alan. Daha önce de değişik çalışmalar yaptık, fakültede bununla ilgili dersler de anlatıyorduk. Elbette ayrı sorunları var, yaşlanmanın getirdiği sorunlar var; tüm dünyada da böyle, bizde de böyle. Yaşantımızda da değişiklikler oluyor, toplumsal değerlerimizdeki, aile bağlarımızdaki değişimler de yaşlıların sorunlarını artırıyor. İşte, artık yalnız yaşayan yaşlılar var, evinde kalan yaşlılar var, bir de tamamen bakıma muhtaç yaşlılar var. Her kesimin de ayrı ayrı sorunları var. 65 yaş üstü alınıyor da bir taraftan bunun içerisinde de sınıflamalar var; “65-74” “75-84” “85 üstü” diye ayrı ayrı tanımlanıyor. Bazı kaynaklarda aslında artık 85 yaş üstünü “ileri yaşlı” ya da 80 yaş üzerini “yaşlı” olarak tanımlamalar da var.

Birçok ilerleme kaydettiğimizi de düşünüyorum, bazı hizmetler var aslında. Belki Sağlık Bakanlığının sunumunda karşımıza gelecek, “geriatri” kavramı çok ön plana çıkarılıyor ama geriatri hastaneleri yapmak ya da bu tür hastane bakımı artık değişti, hastanelerde bu tür bakımların yerine evde bakım esas alınmalı. Evde izlem, evde sağlık hizmeti, evde sosyal hizmetler şeklinde yaklaşımlar var, dünyada da Türkiye’de de böyle olması lazım. En doğrusu, kendi sosyal çevresinden ayırmadan yaşlının aktif yaşamasını sağlayacak düzenlemeler ve hizmetler yapmamız lazım. Bizde de bunlar var.

Tabii, Araştırma Komisyonumuz yaza denk geldi, süremiz de herhâlde var ama bir an önce de hızlı bitirmek adına, ben esas, Türkiye’de en önemli sorunun koordinasyon sorunu olduğunu düşünüyorum. Sağlık Bakanlığı ayrı hizmet veriyor, Aile Bakanlığı ayrı hizmetler veriyor, yerel yönetimler ayrı hizmetler veriyor, özel sağlık kuruluşları veya özel yaşlı bakım hizmetleri veren kuruluşlar var. En doğrusu, benim düşüncem, bunların bir koordinasyonunu sağlarsak Türkiye’de bence zaten yaptığımız hizmetleri çok daha etkin hâle getirebiliriz yoksa yeniden başlamanın bir âlemi de yok zaten. Birçok şey var ve birçok şeyi yapıyoruz fakat koordinasyon sorunu var Türkiye’de, herkes ayrı ayrı yapıyor, o bir bütünleştirilirse... Yoksa bu Araştırma Komisyonunda zaten biliyoruz, sorunları herkes biliyor yani sorunların içerisindeyiz, yaşıyoruz ve görüyoruz da. Sorunları tespit etmekte pek bir sorununuz olacağını sanmıyorum, yeni sorunlar yok, zaten sorunları biliyoruz. Bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde ya da yönetiminde bir strateji geliştirirsek, bir program geliştirirsek bence en büyük katkımız olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben çok teşekkür ediyorum.

AK PARTİ adına İffet Hanım...

İFFET POLAT (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok kıymetli Komisyon üyelerimiz; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Komisyonumuzun çalışmalarının hayırlı işlere, hayırlı kararlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii ki dünya nüfusunun ciddi bir yaşlanmaya doğru gidişi, ülkemizde de 2080 itibarıyla her 10 kişiden 1’inin yaşlı olacağı söz konusu olduğundan bizim de var olan politikalarımızı ve gelecek politikalarımızı ciddiyetle gözden geçirmemiz ve ona göre bir strateji gerçekleştirmemiz, belirlememiz gerektiğini düşünüyorum. Bizim inancımızda insanın annesi ve babası yanında yaşlandığında ona “Öf!” bile dememesi gerektiği vaaz ediliyor. Bu noktada da bütün yaşlılar bizim annemiz, babamız mesabesinde. Biz de zaten yaşlı adayız Allah’ın izniyle hepimiz. Onun için burada alacağımız kararların hepimizi bire bir ilgilendireceğini, bire bir bağlayacağına inanıyorum.

En önemlisi, var olan politikaları da gözden geçirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Ben de hem biraz gülelim diye anlatmak istiyorum. Siirt’e ben de bir parti teşkilat toplantısı için gitmiştim, bir evin kapısını çaldık -dediler ki burada bir yaşlı dede kalıyor, onu da ziyaret edelim- çaldık çaldık kapıyı

açan olmadı. Sonra epey bir cama vurduk falan filan, bir şey mi oldu diye arkadaşlar telaşlandılar. Dede sonra kalktı, kapıyı açtı bize, biz de içeri girdik. Bir soba, yerde bir yatak, bir yorgan, yanında bir su, bir de bisküvi, hiç unutmuyorum, yatıyor dede. Dedik ki “Dede nasılsın?” falan filan. Biz AK PARTİ’den geldik dedik. Dedi ki: “Ben size oy vermeyeceğim, gidin.” “Niye dede? Ne oldu?” dedik. “Benim hanımım öldü, tek başıma kaldım, çocuklarım İstanbul’da, biri Ankara’da, bana bakan yok. Ben evlenmek istiyorum. Siz, hanımlara dul maaşı bağlamışsınız, evlenmiyorlar. Ben size oy vermeyeceğim.” dedi. Şimdi, bizim stratejilerimizi de gözden geçirmemiz lazım, evlenmek isteyen dedelere, ninelere de belki evlilik desteği sağlamamız lazım. Bu da yani önemli bir şey. Toplumun ihtiyaçlarını gerçekten iyi algılamak lazım ama ben isterim ki gönülden arzu ediyorum ki evlatlar, annelerine, babalarına, yaşlılarına, akrabalarına baksınlar -ve bunu kolaylaştırma- kendi evlerinde, kendi ortamlarında, kendi torunlarıyla beraber o güzel manzarayı hayatları boyunca yaşasınlar. Bunu da biz devlet olarak destekleyebilelim, bu benim arzum. İnşallah, bu Komisyon toplantımız neticesinde de güzel kararlar alırız, milletimizin hayrına neticelenen sonuçlar elde ederiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

IV.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli’nin, yaşlı bakımı ile Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar ve öneriler hakkında sunumu

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, Aile Bakanlığımızdan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüz Elmas Esra Ceceli’yi dinliyoruz.

Esra Hanım, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Saygıdeğer Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyesi vekillerimiz; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne 4 Nisan tarihinde görevlendirildim. Dolayısıyla aslında çok yeni bir Genel Müdürüm, alanla alakalı da çalışmalarım daha evvel Bakanlıkta geçirdiğim bir yıl içerisindeki araştırmalarım ve şimdi de konuya itikal ettiğim süre içerisindeki çok hızlı bir öğrenme evresiyle geçti.

Konuşmaların başında söylenen bir şeye bir atıf yaparak devam etmek istiyorum çünkü ben yaşlı bakımından bahsedeceğim. Yaşlı bakımında kalan yaşlılarımızın evlatları hayırsız evlatlar değil, bu gözle de görülmemeli. Devletin yaşlı bakım hizmeti sunması, sosyal devletin bir görevidir. İnanç temeline dayalı olarak elbette yaşlılarımızın evlerinde olmaları, evlatları tarafından bakılmaları gerekliliğini biz inanç ve his olarak hissedebiliriz. Bu şartları hazırlama görevi, bunların ideal şartlarda bakılabilmelerini sağlama görevi de toplum için devletin ve toplumsal diğer bütün destek mekanizmalarının görevidir. Bir yandan da bu sağlanamadığı takdirde, bu bakımın kesintisiz olarak ve en iyi şekilde sağlanması da devletin görevi ve burada bunun nasıl yapılabileceği konusunu da elbette konuşacağız.

Hepinizin önünde sunum var, sunumda da birçok istatistiki rakam var. Başkanımız da başta bunları çok hızlı bir şekilde ve derli toplu olarak ifade etti. Yeniden onları ifade edeceğim elbette, görevimi ve ödevimi yapacağım ama ondan önce bir anekdotla başlamak istiyorum. Son iki haftada anne-babamı sadece birkaç saat görebilmişim. Geçenlerde annem: “Bu yaşlı bakım hizmeti nedir, biz istifade edebiliyor muyuz?” diye bana muzip bir mesaj attı, yaşlı bakım hizmetiyle ilgili bilgi istediğini söyledi. Ben de aradım hemen kendisini. Yahu, dedim böyle mesaj atmaya gerek var mıydı? “Evladım, gecen yok, gündüzün yok, geldin cuma akşamı ‘Cumartesi başka göreve gidiyorum.’ dedin. Gece ananı-babanı bir öptün. İşte, gece beraber uyuduk mu uyumadık mı; sabah beşi çeyrek gece de evden

çıkılmışın. Ben de bunu yazma gereği duydum. Bu nasıl memuriyet, devlet böyle mi yaşıyor?” dedi. Evet, devlet böyle yaşıyor dedim ben de. 70 ve 75 yaşlarında bir anne-babanın evladı ve üniversite çağında 2 yetişkin kız evlat annesiyim. İnşallah, Allah uzun ömürler versin, ben de yaşlandığımda da yaşlı anne-babam olsun ve çağda ona doğru gidiyor yani hepimiz yaşılanıyoruz, bu bir gerçek ve bir süre sonra da yaşlı olup yaşlı anne-babalarımız olacak. Bizim çocuklarımızın eğer ömür beklentisi bu kadar hızlı bir şekilde de artmaya devam ederse yaşlanmış çocuklarımızın yaşlı anne-babaları olacağız. Yani evde anne-babaya bakma durumu aslında iki nesle bakma ihtiyacına bile dönüşebilecek.

Çocukların ve gençlerin anne-babalarına bakabilmeleri için istihdam sistemlerinden tutun sigorta sistemlerine kadar birçok çalışmanın önümüzdeki yıllarda ihtiyaç olacağını belirtmek istiyoruz. Bizim, Bakanlıkta uzmanlarımızla yaptığımız çalışmalar ve dünyayı taramamız sonucunda elde ettiğimiz veriler bu yönde. Şu anda Türkiye’de 8 milyonun biraz üzerinde 65 yaş üzeri yaşlı nüfus var. Bu yaşlı nüfusun binde 3’ünü, bizim kuruluş bakımında hizmet verdiğimiz yaşlılarımız oluşturuyor, sayıları 26 bin civarındadır. Evde bakım yardımı verdiğimiz ve evlerinde tam bağımlı olarak bakılan 160 bin kadar da 65 yaş üstü yaşlımız var. Bunun dışında, kendi hayatlarını idame ettirebilen yaşlılarımız ve aileleriyle beraber yaşayan ama müşkül durumda olmayan yaşlılarımız da var.

Ana konumuz bakım sağlamak olduğundan bu rakamlardan bahsedeyim elbette. 2030’da dünyada yaşlılık oranımızın yüzde 11,7’ye çıkacağı ve 2080 yılında da 5 kişiden 1’inin 65 yaş üzeri olacağı öngörülüyor. Nüfusumuzun dağılımını görüyorsunuz haritada, yaşlı nüfus daha çok hangi bölgelerde ve orantılaması. Bizde de altmış sene içerisinde her 4 kişiden 1’inin 65 yaş üzeri olması bekleniyor. Yaşlanma konusunda biz hızlı ivme gösteren bir ülkeyiz. Batı ülkelerinin çoğunun yüz-yüz elli yıl içerisinde geldiği bir ortalama yaşlanma endeksine biz çok daha hızlı bir sürede ulaştık. Nüfus artış hızımız gitgide azalıyor. Allah’a şükür, yaş ortalaması, Türkiye’de doğuştan beklenen ortalama yaş da artıyor, şu anda bu 78,6’dır. 65 yaşını gördüyseniz 80’in üzerine çıkma ihtimaliniz de bu endekse göre fazladır. Dolayısıyla 78,6’ya kadar yaşayacak olan kişi demektir ki en az on beş yılını “yaşlı” sıfatı altında, 65 yaş üzerinde geçirecektir. Devlet hizmetlerinin bu kesime uygun bir şekilde sunulması icap etmektedir.

Burada bir grafik var, dünyadaki genel nüfus piramitlerini görüyoruz, 1935-1975 ve 2021 kıyaslamaları. Burada ortanca yaşın arttığını görüyoruz ve beklenen yaşın artmasıyla da piramidin üzerinde geniş bir alanın yaşlılık oranı olarak önümüzde olduğunu görüyoruz. Ortanca yaş şu anda ülkemizde 33,1’dir.

Burada çok önemli bir oran var, buradan yola çıkarak Komisyona önereceğimiz bazı başlıklar var. Çalışma çağındaki kesimin bakmakla yükümlü olduğu yaşlı birey sayısını ifade eden yaşlılık bağımlılık oranı, 2021 yılı sonunda 14,3’e yükselmiştir, bu oran artacaktır. 65 yaş üzerinin ekonomik alanda bulunmamasının, ekonomik alanda bulunan nüfusa etkisini gösteren bir grafikler bu. Buradan yola çıkarak bir yaşlılık ekonomisinden -bir komisyon çalışma alanı olarak- ve bakım ekonomisinden bahsedebiliriz. Bakım ihtiyacının artmasıyla “bakım ekonomisi” “bakım sigortası”; yaşlılık ekonomisi içerisinde “yaşlının ekonomik hayata katılımının sağlanması” “aktif ve sağlıklı yaşlanma” ve “toplumsal hayatta kalma ve katılım” konuları önemli başlıklar olacaktır.

Hak temelli hizmetler... Buradan yola çıkarak yani aslında kelime doğrudan birçok açılımı da Komisyona verecektir. Özellikle “yaşlı hakları” önemli bir başlıktır Komisyonun incelemesi gereken. Multidisipliner bir alandır, sadece Adalet Bakanlığını değil, hizmeti veren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını, Sosyal Güvenlik Kurumunu, çalışmayı, maliyeyi, ticareti birçok alanı da ilgilendirmektedir.

Sağlık tabii ki en temel olarak ilgilenilen alan. Hak temelli hizmetler... Biz yaşlımıza devlet olarak hizmet verirken onlara bir iyilik yapmıyoruz, hakları olan hizmeti sunuyoruz. Bakış açımız da bu yönde olmak durumunda.

Politika alanlarımız; aktif yaşlanma, bakım ekonomisi, yaşlı dostu kentler ve yerel yönetimler, yaşlı bakım hizmetleri ve yaşam kalitesi, yaşlılık ekonomisi, yaşlı hakları, ve bu uygulamaların izlenme ve değerlendirilmesi ki bunların kısa periyotlar hâlinde yapılıp yeni politikalara dönüştürülmesi icap ediyor, bununla alakalı da Bakanlık ve Genel Müdürlük olarak çalışmaktayız.

Yaşlıların bakımı; sağlığa, istihdama, çevreye, hayat boyu öğrenmeye, sosyal korumaya ve bütün toplumsal sisteme erişimleriyle alakalı dünyada ve Türkiye'deki dönüşümü gösteren ve sağlık konusundan başlayarak hangi alanlara daha çok önem vermemiz gerektiğini gösteren bir görüntüyü de gördünüz.

Yaşlılık Şûrası 2019'da yapıldı Türkiye'de. O günden beri de yaşlılık alanındaki çalışmalar devam ediyor -hızlıca- hem üniversitelerde hem yürütmede, Bakanlıkta hem de kanun koyucunun çalışmaları yönünde yaşlılık bir merkez noktaya alınmıştır.

Giderek yaşlanma süreci içerisinde karşılaştığımız meseleler nedir? Değişken bir hastalık yükü, artan sağlık ve uzun dönem bakım harcamaları, iş gücü kaybı, mevcut tasarrufların harcanması -demin söylediğim, yaşlanmanın çalışan nüfus üzerindeki yükü- yaşlı gelir güvenliği, yaşlı hakları, yaşlılar için erişilebilir yaşam alanları, dijital çağa uyum sağlama, iklim değişikliklerinin yaşlılar açısından etkisi; bunun alt başlığı olarak da afet ve acil durumlarda yaşlılık konusunu söyleyebiliriz.

Şu anda 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi ve Eylem Planı çalışmaları içerisindeyiz. Aslında -Komisyon çalışmalarının Sayın Başkanımızın belirttiği 3+1 ayla sınırlandırılması- gönül isterdi ki bu çalışma süresi daha uzun olsun, biz kanun koyucuyla daha uzun süre bir masa başında çalışabilelim ve 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi'ne dönük neler yapabileceğimizi çok daha geniş bir perspektifle çalışabilelim ancak yine de bu Komisyonun kurulması çok değerli.

Yaşlanma Vizyon Belgesi'nin içinde neler var? Aktif ve sağlıklı yaşlanma, toplumsal hayata katılım, kent ve yerel yönetimlerde yaşlı dostu alanlar, yaşlı bakım hizmetleri, yaşlılık ekonomisi, bakım ekonomisi, yaşlı hakları, çok taraflı iş birliği -demin bahsettiğiniz koordinasyon konusu- yaşa dayalı ayrıştırılmış veri ve izleme.

Bu noktada, yaşa dayalı ayrıştırılmış veri ve izleme konusunda -Başkanımız TÜİK'ten de temsilcilerin bir süre sonra Komisyona katılacağını söyledi- veriye çok ihtiyacımız var, yaşa dayalı ayrıştırılmış veriye. Bu alandaki bizim ayrıştırılmış veri çalışmalarımızı da Komisyona önümüzdeki toplantı için sunacağız.

Yerinde yaşlanma hedefinden herkes bahsetti. Yerinde yaşlanma, aslında yaşlının evinde en uzun süre kalabilmesinden bahsediyor. Bu da ev ortamında, aile ortamında ortamın yaşlıya uygun hâle getirilmesi ve çeşitli hizmetlerin evde sunulmasını söylüyor. Burada sosyal bakım, evde sağlık, evde bakıma destek hizmetleri, evde bakım yardımı, gündüz bakım, mecburiyet hâlinde -ki artık artıyor- huzurevi, sosyal yardımlar ve önümüzdeki en önemli konulardan bir tanesi palyatif bakım.

Sağlık Bakanlığını dinledikten sonra da daha net bir şekilde görülecek. Sağlık Bakanlığının yatarak bakım veya yatılı hizmetlerinin olabildiğince azaltılmasına yönelik bir çalışması var; erken taburcular bunun önemli bir noktasını oluşturuyor, biz bunu kendi bakım merkezlerimizde net bir şekilde görüyoruz. Hızlı taburcu edilmiş hastalara, özellikle de yaşlılarımıza uzun süre bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde bakılıyor. Buna ek olarak artık terminal döneme gelmiş hastalığı olan hastaların da hastane dışında bakımı mevzubahis oluyor, hatta ve hatta yoğun bakımda bir süre kalmış hastanın stabil

hâle geldikten sonra belirli mekanizmaların taşınmasıyla -edevatla- bakım merkezlerinde bakılması da mevzubahis. Bunlar, üzerinde çalışılması gereken yeni konularımız. Biz, yaşlı bakımını sadece huzurevi değil, artık, rehabilitasyon ve palyatif bakımın da yer aldığı mekânlar olarak düzenliyoruz.

Huzurevi ve yaşlı bakım merkezlerimizden bahsettik. Bakanlığımıza bağlı Darülaceze Başkanlığı da dâhil olmak üzere 17.349 kapasiteli 166 huzurevimiz var, 13 bin yaşlımız burada yatılı bakım hizmeti alıyor. 2013 yılından bu yana özel huzurevlerinin kapasitesi de yüzde 65 artmıştır, 267 özel huzurevinde 11.719 yaşlımız kalıyor. Dolayısıyla 25 binin biraz üzerinde yaşlının kuruluş bakımında olduğunu daha başta da belirtmiştim.

Yaşlı bakımında huzurevlerimiz 3 mimari tip proje üzerinden yapılıyor: Birisi, site tipi mimari; şehirleşmenin yoğun olduğu alanlarda mecbur kalınan bir mimari türdür. Diğeri, avlu tipi mimari; Darülaceze kurumumuzun da örnek olduğu, avlu çevresinde, yüksek katlı olmayan binalarda yaşlıların kaldığı alanlar. Küçük ev tipi mimari; bu, dünya çapında çok kabul görmüş, ev benzeri alanlarda yaşlıların hayatlarını idame ettirdikleri, küçük ev tipi, geniş alanlı yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri. Buradaki tasarımların, alanların ve erişilebilirliğin önemini biliyoruz ve kuruluşlarımızı buna göre yeniden düzenliyoruz.

Yerinde yaşlanmadan bahsettik, bu alana önemli bütçeler ayrılıyor. Bağımsız ve bağımlı yaşlıların ayrı olarak hizmet aldığı kuruluşlarımız var. 2021 yılında yatırım bütçemizden 55 milyon lira bütçe ödeneğiyle 2 huzur evimiz açıldı. Hayırseverlerin protokolü kapsamında da 208 kapasiteli 3 huzurevi de tamamlandı. Şu anda tamamlanması ve çalışmaları devam eden çok sayıda huzurevimiz var, sadece 5 ilimizde huzurevi yok; talepler gitgide artıyor.

Yaşlı yaşamevleri modeli var. Bu model pilot bir model olarak başlamış. 8 yaşlı yaşamevinde 25 yaşlımıza ev ortamında bakım hizmeti sunuluyor. 8 yaşlı bir evde, bakıcılarıyla beraber yaşıyorlar. Normal bir apartman dairesi veya müstakil ev sağlanıyor.

Evde bakım yardımı, sadece engellilere sunulan bir yardım olarak bilinmekle beraber “tam bağımlı” sağlık kurulu raporu olan 65 yaş üzerinde 160 bin yaşlımız da evde bakım yardımı alıyorlar. Evde bakım yardımının detayını şu şekilde açıklayayım size: Hane içinde kişi başına düşen aylık gelir tutarının asgari ücretin net tutarının üçte 2’sinden daha az olması durumunda evde bakım yardımı ödemeleri yapılıyor. Evde bakım yardımıyla alakalı bir grafik görüyorsunuz. 2022 Nisan itibarıyla 543 bin kişiye evde bakım yardımı ödenmiştir. Kişi başı evde bakım yardımı 2.354 liradır, bir önceki yıl 1.771 liraydı. Evde bakım yardımı alanların, demin de bahsettiğim gibi, 128 binini 60 yaş ve üzeri oluşturuyor.

Gündüz hizmet merkezlerinin sayılarını arttırıyoruz. Ben, bunu, kendi adıma, cami avlusu veya işte şehrin merkezî yeri, parkı, eskiden yaşlıların bir araya gelip toplandıkları yerden ilhamla, bir alan olarak tarif ediyorum. Psiko-sosyal rehabilitasyonun verildiği, yaşlı bireylerin ve ailelerinin rehberlik aldığı, gündüz bir araya gelip vakit geçirdikleri, çeşitli imkânlarla sahip alanlar oluşturulması. Şu anda 32 yaşlı ve gündüz hizmet merkezinde 532 bireye hizmet veriyoruz ancak yapmakta olduğumuz projeler çerçevesinde, önümüzdeki yıl içerisinde 30 bakım merkezinin de gündüz bakım merkezinin de açılması çalışmaları devam ediyor.

Yaşlılık aylığı... Emekli olamamış, geliri olmayan, aylık hane içindeki kişi başı geliri asgari net ücretin 1/3’ünden az olan 65 yaş üstü vatandaşlarımıza aylık 1.084 lira yaşlılık aylığı ödenmektedir, genel sağlık sigortası kapsamına da dâhil edilmektedirler. Aynı zamanda, elektrik tüketim desteği ve Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğümüzün de açıklayacağı çeşitli yardımlar bu yaş grubuna sağlanmaktadır.

Yaşlı destek programı, demin bahsedilen, evde yaşlılarımızın daha iyi bakılması ve desteklenmesi konusuyla alakalı bir hizmet modelidir. 31 farklı ilimizde 55 projeyle 53.188 haneye ve 104.264 yaşlı vatandaşımıza ulaşarak evde bakım, psiko-sosyal destek ve kültürel faaliyetler sağlanmıştır. Şimdi bu jargon ne demek? Evde bakım şu demek: Bu hizmetten yararlanan yaşlımız YADES merkezini aradığında, evine gelen personel alışverişinden ev temizliğine, ona ev içerisindeki yardımına, başka ihtiyaçlarının -kendisini bir yere götürüp getirilmesi dâhil- karşılanmasına kadar evde böyle bir hizmet veriliyor. Aynı şekilde, psiko-sosyal destek yani sık sık arayıp sorma, hâlini durumunu araştırma ve gitmek istediği yerlere götürülmesi gibi, aslında bölgedeki yerel olarak tespit edilmiş yaşlı hanelerin ziyaretlerini yapan bir sistem. Genel bütçeden kaynak aktarılıyor, bu kaynak her yıl arttırılıyor; altı yılda toplam 36 milyon finansman desteği sağlandı. Bu yıl bu projeyi biz aynı zamanda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'muzla da destekledik, destek de artacaktır.

Ücretsiz seyahat kapsamında gelir desteği ödemeleri, Büyükşehir Belediyelerine, il belediyelerine ödenmekte olan 65 yaş üzeri yaşlılarımızın ücretsiz seyahatten yararlanmaları için yapılan ödemelerdir. Her belediyemiz kişi başına tabloda belirtilen ücretleri almaktadır. 2015'ten bu yana yapılmış ödeme de ekranda görülmekte. Bu yıl 6 Nisan itibarıyla yönetmelik değişikliği yaparak araç başına yüzde 50 ücret artışı gerçekleştirildi.

Tazelenme Üniversitesi... Burada hocam da var, bizden sonraki sunumunda benzer projelerinden ve yapmakta oldukları çalışmalarından bahsedecektir. Bakanlığımız hizmetleri kapsamında Tazelenme Üniversitesi protokolleri imzalandı üniversitelerimizle. 6 Tazelenme Üniversitesinde, 5.665 yaşlımız çeşitli alanlarda eğitim görüyor ve kendi katkıda bulunabilecekleri alanlarda da genç öğrencilerle bir araya geliyorlar.

Yaşlılarda dijital ve finansal okuryazarlık... Özellikle bu dolandırıcılık vakalarının artması, telefon üzerinden yapılan dolandırıcılıklar... Yaşlılarımızın, artık "web" ortamında aktif olmaları, orada karşılaşabilecekleri olumsuz durumları ortadan kaldırmak için, biz, özellikle huzurevlerimizde bakım hizmeti almakta olan yaşlılarımıza dijital ve finansal okuryazarlıkla ilgili eğitimler ve seminerler verdik.

"Dijital Bahar Projesi" diye bir proje başlatıldı. 2021 yılı itibarıyla 5 huzurevimizde 6 dijital bahar odası kuruldu. Özellikle pandemide bu proje son derece faydalı olmuş, ben raporlarını inceledim; evlerindeki çocuklarıyla, yakınlarıyla dijital ortamda görüntülü görüşebilen yaşlılarımız oradaki imkânları kullanmışlar. Bu dijital bahar odalarını görmeyi de isterim, bu alanları beraber de gezebiliriz. Büyük ekranlar ve tabletlerle bezenmiş odalarda yaşlılarımız iletişim kurabiliyorlar.

Bocce sporuyla ilgileniyor yaşlılarımız, uluslararası turnuvalara da katılmış hatta uluslararası şampiyonluklarımız var. Huzurevlerimizin birçoğunda bocce sahaları var, olmayanlarda da yeni bocce sahaları kuruluyor. Ülke genelindeki huzurevlerimizde 5 büyük bocce turnuvası bu yıl düzenlenecek. Pandemi dönemiyle biraz akamete uğramış bir sporumuz. Fiziksel hareketliliğin artırılması maksadıyla fayda sağlıyor.

Bölgesel ve uluslararası iş birliklerimiz, aslında Komisyonun önemli maddelerinden bir tanesi de bu olabilir. Uluslararası anlaşmalara imza koymuş bir ülkeyiz özellikle yaşlı hakları açısından. Yaşlı hakları anlaşmalarımızın kanunlarımıza ve yönetmeliklerimize yeterince yansımaları, pratikte kullanılır hâle gelebilmesi konusunun bu Komisyonunda da inceleneceğini düşünüyorum. Birleşmiş Milletlerin Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubundayız. Avrupa Ekonomik Komisyonu Yaşlanma Daimî Çalışma Grubunda, gelecek hafta Roma'da yaşlanmaya dair bir toplantıya Bakan düzeyinde katılım sağlayacağız. Sosyal Kalkınma Komitesindeyiz. Birleşmiş Milletler Asya Pasifik... Yine, Nüfus Fonunun yaşlılık alanında çalışmaları var keza Dünya Sağlık Örgütünün. İslam İşbirliği Teşkilatıyla dün yaptığımız bir

toplantıda da yaşlı ve engellilere nasıl hizmet verebiliriz, bunu uluslararası çerçevede koordineli olarak nasıl yapabiliriz; bunları konuştuk. Alzheimer Avrupa Demansa İlişkin Devlet Uzmanları Çalışma Grubu var.

Bu arada biz bakım verdiğimiz kuruluşlarımızda alanları belirleyerek uzmanlaşmaya da gitmeye başladık. Özellikle alzaymır ve demans alanında bakım veren kuruluşların açılması da mevzubahis. Şu anda bu alanda hem devletin hem de özel sektörün yaptığı çalışmalar var; özelleştirilmiş bakım kuruluşları da var.

Burada bir konu daha önemli: Bu, hem yaşlılık ekonomisine hem bakım ekonomisine dair bir maddedir. Uluslararası çalışmalar içerisinde geçtiğimiz ay Almanya'ya yaptığımız çalışma ziyaretinde şunu gördük: Yaşlı bakımı hususunda uluslararası bir çalışma yapılmakta ve talepler oluşmakta; bizden yaşlı bakımı konusunda, yaşlıların Türkiye'de, Avrupa'daki yaşlıların Türkiye'de bakımı ve Türkiye'deki bakım personelinin Avrupa'da görevlendirilmesi konusunda talepleri oldu.

Burada yaptığımız çalışmada geldiğimiz sonucu Komisyona şu şekilde anlatayım: Uluslararası anlaşmalara bu alanın dâhil edilmesi yeni bir konu. Uluslararası protokollerinin ve milletlerarası anlaşmaların içerisinde yaşlı bakımının olması ve bunun entegre hâle getirilmesi hâlinde ülkemiz yaşlı bakımı konusunda, özellikle pandemi sürecinde oluşmuş olumlu algıyla değişik noktalara gelebilir. Yaşlı bakımı konusunda, dünya çapında, gerçekten, şu anda takdir edilen bir ülkemiz. Pandemi sürecinde mortalite oranımız yüzde 3-4 civarındayken dünyada en düşük mortalitenin olduğu ülkede yaşlı bakım merkezlerinin mortalitesi yüzde 30, yüzde 80'lere kadar çıkmış; bu önemli bir farktır. Bu konuda hem Sağlık Bakanlığımız hem bakımlarını üstlenen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız dikkatli ve önemli bir çalışma yapmışlar.

Şu anda, yaşlı bakımıyla alakalı bakım sigortasının dünya çapında geçerli hâle getirilebilmesi mümkün, sağlık sigortasında bununla ilgili anlaşmalar yapılmış. Özellikle yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının yaşlandıkları dönemde Türkiye'de bakım talepleri var. Bunun gerçekleştirilebilmesi için bakım sigortalılarının Türkiye'deki geçerliliğini sağlamak gibi detay konular milletlerarası anlaşmaların ve özellikle kanun yapıcı olarak Komisyonun başlıkları arasında yer alabilir.

Bahsettiğim Roma Konferansı 15-17 Haziranda gerçekleşecek. Yaşlanma Bakanlar Konferansı'nda hem sunumumuz hem de devlet raporumuz yer alacak. 11-14 Nisan tarihlerinde de ulusal beyanımızı Birleşmiş Milletler Yaşlılara Yönelik Açık Uçlu Çalışma Grubunda sunduk.

Demin bahsettiğim pandemi süreci, bu konudaki zaten çok bilinen ve açık bir gerçek.

Darülaceze Başkanlığı -Sayın Başkanın bize belirttiği şekilde- Darülaceze ziyaretinizde size etraflı bir sunum gerçekleştirecek. Kendilerinin sunumu Darülaceze kuruluşunda gerçekleşeceği için biz sadece bazı özet bilgileri burada sunuyoruz. Darülaceze Başkanlığımıza bağlı olarak hizmet veren kuruluşumuz haziran ayı itibarıyla 140 kadın, 294 erkek olmak üzere 434 yaşlıya ve 23 çocuğumuza hizmet vermektedir. Tüm bakım ve sağlık hizmetleri elbette, vakıf kuruluşu olduğu için ücretsiz sağlanmaktadır. Sakinlerinin muayene, tedavi, koruyucu sağlık hizmetleri, acil ve kronik tedavileri, her türlü bakım ve rehabilitasyon hizmetleri, bunun dışında, psikososyal destekleri, gönüllüler eşliğinde atölye çalışmaları kuruluştaki gerçekleşmektedir. Darülacezenin Sosyal Hizmet Şehri Projesi'nin de 20 Mayıs 2022 itibarıyla temel atması gerçekleşmiştir. Çok kapsamlı bir proje, Darülaceze ziyareti sırasında size detaylarıyla ifade edilecektir. Özellikle Sayın Vekilimiz Cihangir İslam'n belirttiği multikültürel altyapıyla özellikle dizayn edilmiş bir alanda aynı Darülaceze ruhunun yaşatılacağı bir bakım ve rehabilitasyon merkezi bin kapasiteyle kurulmak üzere, temeli atılmıştır.

Yaşlı bireylerin toplumsal yaşamın her alanına aktif ve sağlıklı katılmaları amacıyla güçlendirilmesi gereken alanlar; bununla alakalı bir liste belirledik, bir sonraki slaytta göreceksiniz. Tabii ki Komisyonun bu konuda yapacağı şey, kanun koyucu olarak elbette, yürütmenin birtakım yapmaya çalıştıklarını ve ileriye matuf olarak planladıklarını kolaylaştıracak kanun ve mevzuatı desteklemek olacaktır. Burada, özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, bu konuyla alakalı diğer tüm kamu kurum ve kuruluşlarının koordineli çalışmaları maksadıyla bir listenin Komisyona sunulduğunu da belirtmek isterim.

En başta 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi'nden bahsetmiştim. Buraya gidecek olan süreçte rapor her bakımdan çok değerli olacaktır.

Belirlediğimiz, Komisyonda görüşülebilecek, teklif ettiğimiz başlıklar; “Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma” “Toplumsal Hayata Katılım” “Yaş Dostu Kentler ve Yerel Yönetimler” “Yaşlı Bakım Hizmetleri” “Yaşlılık Ekonomisi” “Bakım Ekonomisi” “Yaşlı Hakları” “Yaşa Dayalı Ayrıştırılmış Veri ve İzleme” başlıklarıdır. Bunların bazılarıyla ilgili detaylı bilgileri hazırladık, diğerlerini de hem bu Komisyonda çalışacak uzmanlarımız hem de bizler hazırlamaya devam edeceğiz. Aynı şekilde, bunların bir kısmı diğer kamu kurum ve kuruluşlarının önemli bir şekilde, detaylı bir şekilde bilgi verebilecekleri alana giriyor.

Hazırın toplanmadan önce yaşlı hakları konusunda kısa bir sohbet imkânımız olmuştur, ben o konuya yeniden dönmek istiyorum. Yaşlı haklarının korunması ve güçlendirilmesi; biz bir Birleşmiş Milletler anlaşmasını imzalamış ve yaşlı haklarına kültürel olarak da azami önem veren bir toplumuz ancak çok değişik uygulamalarımız var. Bu uygulamalardan bir tanesi, 65 yaş üzerinin kendi kararlarını alıp alamayacağı konusunda bir soru işaretiyle karşılaşıp kendisinden rapor istenmesi. Bu uygulamayı ben kişisel kanaat olarak son derece yanlış buluyorum. “Bu uygulamayla ilgili ne yapılabilir?” konusu da aslında Komisyonun ve kanun koyucunun önemli konularından biri olmalıdır. Hele, sağlık sistemimizin artık tamamen entegre ve dijitalleştiği bu dönemde bir kişinin sağlık durumuyla, mental durumuyla ilgili tüm veriler zaten ortadadır. Bu kişiden yeniden kurul raporlarının istenmesi, yaşlının potansiyel olarak kendisiyle ilgili bir karar alamaz kişi olarak görülmesi aslında yaşlı haklarına ve insan haklarına da aykırı bir meseledir. 65 yaşından itibaren, hatta 70 yaşından sonra kesinlikle notere gidip imza bile atamıyor. Şöyle düşünelim: Dünya çapında ülkeler yöneten, süper güçleri elinde bulunduran büyük liderlerin çoğu yaşlı insanlar. Eminim, onlardan her gün attıkları imza için rapor istenmiyordu. Bu, halkımız için neden istensin? İstenmemeli. Bununla ilgili düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Yani Amerika Birleşik Devletleri Başkanı yaşlı bir adam, hepimiz yaşılanıyoruz yani ben eminim bu masanın etrafında da belli bir yaşın üzerinde insanlar var. Pratikte çok önemli sorunlara sebep oluyor.

BAŞKAN EROL KAYA – Toparlayalım Esra Hanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Aslında bizim sunumumuz burada sona eriyor.

Sorularınızı cevaplamak için buradayım.

Arz ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

Sefer ağabey... Ha, burada yoklar. Çalışma takvimiyle ilgili şeyi söylemişti...

Arkadaşlar, sunumlar bittikten sonra en son bölümde onu bir müzakere edeceğimizi ifade edeyim.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sıcacı sıcakına konuşsak bence daha verimli olur.

BAŞKAN EROL KAYA – Vallahi, size sordum yani ben demokratik bir yönetim yapıyorum. Size “Nasıl yapalım?” diye sordum, dediniz ki: “Sunsunlar, sonra şey yapalım.” diye.

Sizin vaktiniz var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Evet, biraz daha var.

BAŞKAN EROL KAYA – Emine Hocam, o zaman sizi biraz bekletelim.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ SORUMLU MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – Tabii.

BAŞKAN EROL KAYA – Peki.

Sorulara geçelim.

Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri, basın değerli temsilcileri, Bakanlıktan gelen Değerli Genel Müdürümüz ve Yardımcıları; hepinizi saygıyla selamlıyorum ve Komisyonumuzun hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Evet, aslında son derece önemli bir Komisyonda yer aldığımızı düşünüyorum. Gerçekten, aslında hepimiz -Allah ömür verirse- yaşlanma potansiyeli içerisinde olan bireyleriz; her birimizin de evinde, ailesinde mutlaka 65 yaş üstü -evet, yaşla sınırlamamak gerektiğini düşünüyorum, 35’inde de kendini yaşlı hissedenden olabilir, 65 yaş üzerinde kendini genç hissedenden olabilir elbette- bireyler bulunmaktadır.

Bu Komisyonun hem sosyal alanda hem de gerçekten ülkenin ve tüm ülkelerin ciddi ihtiyacı olan yaş alan insanlarla ilgili hayırlı çalışmalar yapmasını tekraren diliyorum.

Evet, ben, burada, huzurevleri ve bakımevlerinde değil, ben de aynı şekilde evde ömrünü çocuklarına vakfetmiş insanların artık yaşlılıkta bir tecrit ortamında değil... Yani herhangi bir darülacezede, huzurevinde, bakımevinde adı “sevgi” ve “şefkat” bile olsa bu ortamlarda yaşlıların zaten toplumdaki itilmiş, sosyal alandan kısmen de olsa hem fiziki aktivitelerinin azalmış olması hem de sağlık bakımından geriliyor olmaları nedeniyle zaten sosyal alandan kopmuş olan yaşlı bireylerimizin bu ortamlarda kendilerini tecrit gibi hissettikleri ve biraz da -az önce vermiş olduğumuz rakam da doğruladı, yüzde 80 dediginiz, yanlış mı hatırlıyorum- huzurevlerinde yüzde 80 oranında ölüm gerçekleştiği gibi bir rakam...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Dünyada...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Fark etmiyor, Türkiye’de yüzde 4.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tüm dünyadaki huzurevlerinde kalanların yüzde 80’i öldü.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Yüzde 30 ila yüzde 80 oranında Covid mortalitesi raporlandı, bizdeki oran yüzde 4.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Yani şunu da gözlemliyoruz: Gerçekten, şu anda...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – - Covid döneminden bahsediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Covid dönemi... Tabii, Covid zaten başlı başına bir olay ama kendi çevremizde de gözlemlemişizdir, şunu da göz ardı etmemek gerekiyor: Evinden ve yurdundan koparılan ve sevgievi, şefkatevi -her neyse adı- huzurevi, darülaceze, gibi ortamlara verilen yaşlıların çok uzun süre yaşamadıklarına bizler de yaşayarak şahit oluyoruz işin doğrusu. Elbette ki ben de evde her türlü sağlık hizmetinin ve desteğin verilmesi öncelikli olmalı diye düşünüyorum. Günümüzde kendi maddi imkânları olsa bile ne yazık ki yaşlıların evde bakım olanaklarının çok yakalanmadığına dair de bilgiler var. Hani, genellikle yabancı uyruklu ve kayıt dışı kişiler tarafından bakıma uğruyor yaşlı insanlar, bunun da çok doğru olmadığını düşünüyorum. Belki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bu, evde bakımın daimî olarak sağlanabileceği, personel istihdamının yapılarak en azından on iki-on iki saat şeklinde bu bakımın sağlanacağı bir ortam ve istihdam yaratılabilir. Bence, böylece hem evinde ailesiyle, çocuklarıyla, torunlarıyla ve ortamdan koparılmadan, o sosyal dokuyu da yaşayarak yaşlının bakımı sağlanmış olur diye düşünüyorum.

Tabii, bir eşe ihtiyaç duymak mı... Sevgili İffet Hanım'ın söylediği gibi eşe ihtiyaç duyması kendine baktırmak için mi... Demek ki kadınlarda para varsa eşe de ihtiyaç duymuyor, ona da değinmek isterim tabii. Önemli olan, insanların birbirine ihtiyaç duymadan bu bakımlarının sağlanabileceği bir ekonomik düzeyin verilmesi çok değer taşıyor. Siz az önce işte 160 bin evde bakımdan bahsettiniz ve her bin yaşlıdan 5'ine hizmet verildiğini ifade ettiniz. 8 milyona yakın da yaşlının bulunduğu bir ortamda bence bu rakamların çok düşük olduğunu ifade etmek isterim.

Burada sorum şu: Yani kaç talep var, gerçekten insanlar bu talep etme bilincine sahip mi ve Bakanlığınız tarafından taleplerin ne kadarı karşılanabildi? Bunu sormak isterim.

Yine, tabii, ciddi çalışmalar yapılıyor, bilimsel raporlar sunuluyor, bu komisyonlarda çok ciddi üretimler yapılıyor. Ben geldiğimden beri, işte, Deprem Komisyonunda, Müsilaj Komisyonunda, ihtisas komisyonlarında yer alıyoruz. Pek çok bilim insanı, kamudan sizler -sağ olun- Bakanlıklardan insanlar geliyor; görüş, fikir ve üretimler yapılıyor burada ama maalesef, bu komisyon raporları yasallaşmıyor, yasal faaliyetlere giremiyor. Bu, çok ciddi üretimler, yüzlerce sayfa yapılan üretimler ne yazık ki tozlu raflara terk ediliyor. Temennim şudur ki hani, bu Komisyonumuzun da yapacağı üretim... Eminim, çok değerli fikirler alınacak, çok değerli görüşler elde edilecek ama bu fikirlerin ve görüşlerin yasal bağlamda hayata geçirilmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Umarım bu Komisyonumuz da böyle bir akıbete uğramaz çünkü bu bir sosyal komisyon, bunun hayata geçirilmesinin gerçekten çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Notlarıma baktığımda yine...

Evet, şimdilik bu kadar, sorum oydu benim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Benim şöyle özel bir şeyim var, bağışlarsa Komisyonun önünde söylemek isterim: Ben “ağabey” ve “abla” ifadesini çok kullanırım, eğer rahatsızlık verirse lütfen bana söyleyin.

Rahatsızlık mı veriyor?

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sayın Başkan, bence, Meclisin hitap tarzını korumalıyız.

BAŞKAN EROL KAYA – Öyle mi? Tamam.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Hatta ben Başkanın da üyelere “Sayın” diye hitap etmesini talep ediyorum. Bu çok şey değil. Yani burada herkesin bir temsili var, milletin temsili var, partisini temsili var. Yemekhanede isteyen istediğine “ağabey, abla” diyebilir, ona diyecek bir şey yok.

BAŞKAN EROL KAYA - Cihangir Bey sanki açılış konuşmasında başka şeyler söyledi gibi hatırlıyorum ama olsun, geçiyoruz.

Müzeyyen Hanım'ın müsilağa ilgili...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Erol Bey, başka şeyler söylemedim arkadaşlara, dostluk komisyonu olsun dedim.

BAŞKAN EROL KAYA – Yok, bir tashih yapayım da...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şu anda müsilağa ilgili görüşülüyor diyeceksiniz ama yeterli değil, ben söyleyeyim hemen onu.

BAŞKAN EROL KAYA – Tamam, Mecliste kanun var; hem çalışmışsınızdır siz. Yeterli mi değil mi, tartışılır, o ayrı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hayır, şunu söyleyeyim efendim: 175 maddelik önerme var Müsilağ Komisyonunda, sadece 2'si hayata geçiriliyor.

BAŞKAN EROL KAYA – Tamam, “Bismillah.” demişler, arkası gelir inşallah.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani onu ifade etmek isterim.

BAŞKAN EROL KAYA – Esra Hanım, 2 soru vardı yaşlı bakım hizmetlerindeki personel yetiştirmeye ilgili, bir de “Kaç talep var?” diye soru soruldu. Bir de yaşam süresiyle ilgili bir tespitiniz var mı? Yani “Huzurevlerindekiiler çabuk ölüyor, dışarıdakiler çok yaşıyor.” Öyle bir tespit var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Bizim elimizde öyle bir veri yok.

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – “Taleplerin ne kadar karşılanıyor?”a şöyle bir cevap vereyim, o sorudan başlayarak: Bakım talebiyle bize gelen yaşlıların taleplerini yüzde 100 karşılıyoruz. Şu şekilde anlatabilirim: Bakım talebiyle gelen ve durumu uygun olan -durumu uygun olan şu demek: 60 yaş ve üzeri-devlet bakımına alınması gereken kişileri maddi durumu ne olursa olsun devlet kuruluşlarına bakım için alıyoruz. “Sıralar var.” diyeceksiniz yani duyduk biz: “Sıralar var.” O ne demek? O şu demek; yaşlı şu şekilde geliyor: “Ben A huzurevinde kalmak istiyorum.” Eğer A huzurevi kapasite olarak doluyorsa o zaman sıraya giriyor ama Türkiye çapındaki huzurevleri ve şu anki talebi yan yana koyduğumuzda böyle bir sıra yok, istedikleri herhangi bir huzurevine hemen yerleştirilebilecek durumdadır. Sıranın sebebi tercihtir.

İFFET POLAT (İstanbul) - Evinde bakabiliyor muyuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Evinde bakım şu şekilde: Evde bakımla alakalı bu bahsettiğimiz YADES projesi çerçevesinde birtakım bakımlar sağlanıyor ve eğer maddi durumu kanunun belirttiği şartlara uygunsa evde bakım yardımı alıyor. Bizim kanun koyucuya önümüzdeki dönemlerde çok sık rastlayacağımız sorunlarla alakalı teklifimiz şu şekilde: Bakım yardımı meselesi, aynı zamanda da sürdürülebilir olmak durumunda, ekonomi üzerindeki yükünün de hesaplanması gerekiyor. Yaşlanmaya devam edeceksek ve yaşlı sayımız artacaksa bakım alanında daha çok bütçeye ihtiyaç duyacağız. Bununla alakalı dünya çapında yapılan çalışmalar şunu göstermiş: Birçok ülkede bakım sigortası mevzu bahis. Bakım sigortası ülkemizde uygulanmıyor. Biz yaşlılarımızın yüzde 90'ına ücretsiz hizmet veriyoruz bakım kuruluşlarında. Maaşı olmasına rağmen nafaka davası açtığımız yaşlı sayısı parmak hesabını geçmez. Birçoğunun maaşı var, çocukları tarafından el konulmuş. Paralı ödeme yapması gerekirken -ki bu miktar çok cüzdür, 600 ila 800 yüz lira arasındadır- ödeyemiyorsa dahi devlet ücretsiz

bakıyor, yüzde 90'ı bu şekilde; maaşlı olanlar dâhil olmak üzere. Ancak bu sürdürülebilir bir şey değil. Dolayısıyla bakım sigortasının gündeminize alabileceğiniz bir konu olduğunu düşünüyorum. Böyle bir kanun yok şu anda, böyle bir uygulama da yok.

BAŞKAN EROL KAYA – Biraz kısa geçelim lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – İkincisi şu: Evde bakım meselesiyle alakalı. Bizim personelimizin ve yaşlının kuruluşta bakımının maliyeti ile evde bakım maliyeti arasında bir kıyaslama yaptığımızda kuruluş bakımının maliyeti çok yüksek. Evet, sistem evde bakıma dönse ve yetişmiş personel evde yaşlı baksa, devlet bunun parasını karşılarsa bu bile daha ucuza gelebilir. Yönetmelik ve kanunun bu yönde bize yetki vermesi hâlinde çalışma bu tarafa doğru yönlenebilir. Şöyle bir durum var: Evde yaşlısına bakan kişinin sayısının azalmamasının, aile içerisinde bu meselenin devam edebilmesinin şartlarından bir tanesi de yaşlıya ve engelliye bakım sağlayanın sosyal güvencesinin sağlanması. Bu, önemli bir atılım olur. Sosyal güvencesi sağlarsa evde yaşlısına bakmaya devam edecektir, yaşlının vefatından sonra da yetişmiş bir kişi olarak belki başka yaşlılara da bakacaktır. Bir örneği demans, alzheimer için vereyim: Alzheimer hastasına uzun süre bakmış bir kişinin çok ciddi bilgi birikimi oluşuyor, kimsede olamayacak kadar bilgi birikimi yani üniversite hocasına gidip ders verebilir. Şimdi, hasta vefat etti. Bu kişi bu bilgi birikimiyle ve eğer yaşı da müsaitse aslında önemli bir iş gücü olarak ortada oluyor. Eğer sosyal güvencesi olursa bu yönlendirme yapılabilir, biz de bunu yeni bir sistem içerisinde evde bakım sistemi olarak güncelleyebiliriz.

BAŞKAN EROL KAYA - Peki.

Şöyle mi yapsak? Tabii, şey yapıyoruz, nedir o, bir yönetimle ilgili, yürütmeye ilgili şey olsun diye, rehberlik olsun diye... Soruların hepsini alsak daha mı verimli olur? Arkadaşlarımızın bir değerlendirmesi var mı?

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sayın Başkan, bir önerim var; tekrara düşmeden hızlı bir şekilde yapalım ve süratlı bir şekilde cevap alalım derim. Çünkü çok önemli şeyler anlattı sayın hatip, üzerinde duralım diye teklif ederim.

BAŞKAN EROL KAYA - Evet, soruları alıyoruz, sonra cevaplıyoruz.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Öncelikle hoş geldiniz.

Şimdi, burada sizin vermiş olduğunuz rakamlardan şöyle bir şey çıkarıyorum ben: Türkiye hakikaten yaşılanıyor, dünya yaşılanıyor ama yaptığımız projeksiyonlarda işte şu an Türkiye'deki yaşlı oranı dünya ortalamasıyla aynı; yüzde 9,7-9,8. Fakat 2080 yılında Türkiye dünyaya göre daha fazla yaşlanmış olacak. Dünyada yaşlı nüfus yüzde 20'yken bizde yüzde 25 olacak. 2080 projeksiyonunda bağılılık oranı -dediğiniz oran, o işte 100 kişiye düşen yaşlı birey sayısı- 45'e çıkacak ve Bakanlığımızın yaklaşımı doğru bir yaklaşım esasında. İnsanın bulunduğu çevrede, alışkın olduğu çevrede komşularıyla, arkadaşlarıyla, ailesiyle beraber aktif ve sağlıklı bir şekilde yaşlanması; bu yaklaşım doğru. Ancak bu rakamlar yani işte 2080 yılında yüzde 25 nüfusun yaşlı kategorisine girecek olması, hatta bu yaşlılıkta da 3 kategoride -biraz evvel hocamın da söylediği gibi- işte 65-74, 75-85, 85 artı gibi ve 85 yaş üstü bireylerin sayısının daha artacağı da ortada. Şimdi, benim sorum şu: Şu anda, dolayısıyla evde bakımı yapma şansımız daha zor olacak önümüzdeki süreçte. Yaşlıların da büyük bir çoğunluğu yalnız. Onu sormak istiyorum: Yani şu anda 1,5 milyon civarında yalnız yaşayan yaşlılarımız var, toplam yaşlı nüfusunun da yüzde 20'sine yakın. Geçmiş yıllardaki bu oranlar ne? Yalnız yaşayan yaşlı sayısında bir

artış var mı? Burada kadın-erkek arasında ciddi farklılıklar var. Yalnız yaşayan yaşlıların yüzde 25'i erkek, yüzde 75'i kadın yani kadınlar daha fazla yaşıyor ve yaşlılıklarında daha fazla yalnız yaşamak durumunda kalıyorlar.

Bir de şunu gördüm: Yani bu, evde bakım hizmetlerini biraz daha zorlaştıracak bir durum benim gördüğüm kadarıyla. Yani dolayısıyla önümüzdeki süreçte yaşlı bakım merkezlerine ve huzurevlerine olan ihtiyaç daha da fazla olacak. Şu an ülkemizdeki huzurevi ve yaşlı bakımıyla ilgili yerlerin özel, kamu rakamlarını verdiniz. Sizce ülkemizdeki huzurevi ve yaşlı bakımevi sayıları ve kapasitesi yeterli midir, onu öğrenmek istiyorum. Toplamda yaklaşık 25 bine yakın yatan, buradan hizmet alan yaşlımız var. Bir de şöyle bir durum gördüm: Kamuda 17.349 kapasitesi olmasına rağmen, 13 bin yaşlı hizmet almakta yani kapasitesinin altında bir kullanım var. Talep mi yok? Bir taraftan da sıra olduğundan bahsediyorsunuz. Talep olduğu ortada. Yani burada bir tutarsızlık, bir çelişki yok mu? Bu çelişkinin kaynağı nedir diye soruyorum.

Bir de özellikle bu şey hizmeti çok önemli bir hizmet yani yaşlılarımızın, 65 yaş üstü insanların ücretsiz seyahat yapması hakikaten de çok önemseydiğim bir hizmet. Yani ne yazık ki ülkemizdeki -rakamlar da var, TÜİK'in rakamları da var- yaşlı yoksulluğu her geçen yıl artmakta. Böyle bir ortamda dünyadaki yaşlıları dünyayı gezebilirken hiç değilse yaşlılarımızın ücretsiz seyahat etmeleri, şehir içinde ücretsiz seyahat etmeleri bence önemli bir olay. Ancak burada şöyle bir sıkıntı var, problem var, onu da yansıtmam lazım size hazır Bakanlığı burada bulmuşken: Buradaki uygulamada araç başına para veriliyor yani yolcu başına para verilmiyor ve bazı esnafların taşıdığı yolcunun yüzde 30'u, yüzde 40'ı ücretsiz ve bunlara 1.500 lira ücret veriliyor. Yani şu şartlar altında -doğrusunu konuşmak gerekirse- şoför esnafı artık 65 yaş üstü hasta taşımak istemiyor. Çünkü yapmış olduğu hizmetin karşılığını ne yazık ki devletten alamıyor ve inanın, dolmuşlarda, otobüslerde yaşlı insanlar ile bu şoförler arasında çok ciddi istenmeyen diyaloglar yaşanıyor. Yani şoför onu bir yük olarak görüyor, bedava taşıdığı bir yük olarak görüyor. Bu ciddi bir sorundur. Bu konuda Bakanlığın buradaki bütçesini katbekat arttırması lazımdır. Bunun bu şekilde gitmediği ve gitmeyeceği belli. Kimi yerlerde bu uygulamadan vazgeçildi. Bazı belediyelerde, bazı lokasyonlarda bu uygulamalardan vazgeçildi ve bu da Türkiye içerisindeki yurttaşların, 65 yaş üstü yurttaşların arasında da haksızlığa sebebiyet vermekte. Şu an Manisa merkezde, köylerinden merkeze gelen, taşımacılık yapan halk otobüslerinde 65 yaş üstündekiler para vermek durumunda yani burada ciddi bir sıkıntı var. Bu konuda Bakanlığın biraz daha inisiyatif alması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) - Sivas Belediyesinde farkı Belediyemiz karşılıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani çeşitli örnekleri var; kimi belediyeler bütçelerinin belli bir kısmını bu şoför esnafına veriyor; verebilen var, veremeyen var. Yani burada bir düzenleme yapılması gerektiği...

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Sivas Belediyemiz karar aldı üç ay önce, yıl sonuna kadar tüm farkı Belediyemiz karşılayacak.

BAŞKAN EROL KAYA – Arkadaşlar, şimdi, bir şey rica edeyim. Konuşuklarınızın kayda girebilmesi için usule uyacaksınız, ben söz vereceğim yoksa kayıt dışı oluyor konuşmalarınız, haberiniz olsun, benden söylemesi yani.

Tamam mıyız üstadım, Vehbi Bey?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tamam Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, ben söz alma sırasına göre söz veriyorum, konuşan arkadaşlar mikrofonu kapatırlarsa...

Dilşat Hanım, buyurun.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) - Hoş geldiniz öncelikle.

Sunumunuz güzel bir sunumdu. Arkadaşlar birkaç soru sordu, aslında ben de çok kısa kısa soracağım. Biliyorsunuz yaşlı, engelli, hasta, çocuk bakımı; bütün hepsi kadın üzerinden gidiyor, evde bakım meselesi kadının sorumluluğu, yükümlülüğü üzerinden gidiyor; esasen bunun toplumsallaşması gerekiyor, aileye bağımlı olmaması için. Ailede de kadın bu yükü aldığı için genelde de bu şekilde gidiyor ve bunun karşılıksız bir emek meselesi var. Ama benim bir iki sorum olacak huzurevleriyle ilgili. “Demans hastası ve alzaymır” dediniz; çok önemli. Gerçekten son dönemde sadece 60-65’in üzerinde değil, daha da genç yaşlara kadar demans ve alzaymır belirtileri oldu, artık genetik bir hastalığa dönüştü. Ama 60-65 yaşını düşündüğümüzde evdeki bakım meselesini nasıl çözeceğiz? Mesela, bir hasta heyete götürülüyor, rapor alması gerekiyor -siz bundan bahsettiniz, özellikle vurgulamak istiyorum- iki ay boyunca sadece heyetten rapor alabilmek için 7 doktor gezip, o heyet raporunun bekletilip ona göre bir rapor çıkarılması gerekiyor. Bunun biraz kolaylaştırılması gerekiyor. Zaten sadece demans ve alzaymır önemli ama onun dışında da engelli hastalarımız için, yaşlılar için yapılan uygulama maalesef bu şekilde gerekiyor.

Bir de huzurevlerinden bahsettiniz. Büyükşehirlerde yeteri kadar var mı huzurevleri ya da denetim mekanizması nasıl işliyor? Gerçekten de ben İstanbul’da tanık oldum, Kartal’dan biliyorum bazı huzurevlerini yani gördüğümüz gözlemlediğimiz, çok yakın olduğu için.

Bir de sanırım, yanlış hatırlamıyorsa “5 ilde yok.” dediniz. Onlar hangileridir? Onun şeyi açılacak mı ya da yapılacak mı, onlar yeniden açılacak mı? Bunu ifade edeyim.

Arkadaşlar zaten sordu, en fazla şeyi ifade edeceğim: Mesela, 2 yaşlı kalıyor yani yaşamlarını öyle idame ettiriyor ama genelde, biliyorsunuz, hiçbir şekilde kadınlar, birçok yaşlımız çalışmamış oluyor; emekliliği yok ve eşinin emekliliğinden yararlanıyor yani onun bakımından yararlanıyor. Peki, bu çalışmadığı süreç içerisinde bakım meselesinde -emekli aylığını da hepimiz biliyoruz bu ülke koşullarında- nasıl yararlanacak, özelde de kadınlar için soruyorum.

Teşekkür ediyorum

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum kısa, net ve açık bir şekilde soru sorduğunuz için.

Hüseyin ağabey, buyurun; pardon, Hüseyin Bey.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – “Hüseyin ağabey” de diyebilirsiniz.

BAŞKAN EROL KAYA – Yok, bana da artık “Başkanım” diye hitap edeceksiniz.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Efendim, teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için.

Ben de arkadaşlarımın sorduğu soruları tekrar etmeyeceğim. Yalnız, Bakanlığın güzel bir faaliyeti olarak gördüğüm yaşlı gündüz hizmet merkezleriyle ilgili soru soracağım. Bu 32 yaşlı gündüz hizmet merkezinde 500 yaşlı bireye hizmet verildiği belirtiliyor, bunlar hangi şehirlerde?

Şimdi, bizim yaşlı insanların sosyalleşmesinin devam edebilmesi için mümkün olduğu kadar bu tür merkezlerin kendi semtlerinde -tanındığı arkadaşlarıyla birlikte- olmasında yarar var. Onun için, bu merkezler açılırken semtlerde açılmasının ve yaşlı insanların orada kendi aralarında bir araya gelmelerinin yararlı olacağını düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim, sözlerimi uzatmıyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

Konuşan arkadaşlar mikrofonu kapatırlarsa...

Cihangir Bey...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hiç tekrara düşmeden hızla aktarmak istiyorum. Hitap meselesini açtınız, bunun önemli olduğunu düşünüyorum; astlarımıza dahi “sayın” diye hitap etmeliyiz burada çünkü kamunun işini yapıyoruz.

İkinci mesele şu: “Arz ederim.” yazısına takıldım. Biz sizin amiriniz değiliz efendim, aksine bilginizden istifade etmek üzere sizi buraya davet ettik; belki bizim gelmemiz gerekirdi, gelenek öyledir.

BAŞKAN EROL KAYA – Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi; hepsi arz etmek zorundalar, bakan dahi olsa.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Doğru. Biz vekiliz, bizim bilgiyle ilişkimiz açısından teşekkür etmeniz yeterliydi diye düşündüm.

Üçüncü mesele... Güzel bir sunumdu, gerçekten derli toplu bir sunumdu fakat belki daha yolun başındayken sunum tekniği açısından sunum yapan arkadaşlar keşke rakamlar... Evet, sunumda rakamlar önemli ama tek başına rakam... “Galatasaray 3.” demeniz bana bir şey ifade etmiyor. Hepiniz karşılaşmışsınızdır parti çalışmaları esnasında, işte, “Burada oyumuz ne kadar?” “Burada 3 bin oyumuz var.” Tamam da 300 bin içinde mi 3 bin, 3.300 içinde mi 3 bin? Yani sadece rakam değil, bize oran da lazım. Üçüncü ehemmiyetli nokta özellikle bir araştırma sunumunda -size söylemiyorum; bazılarında var, bazılarında yok- mukayesedir. Demin “Galatasaray 3.”te kalmıştık, o maçta Fenerbahçe 4’tü yani önemli olan bunun karşılaştırılması. Benzer ülkelerdeki örnekler, farklı gruplardan, farklı sınıflardan birer ikişer örnekler getirilebilir.

“32 yaşlı gündüz hizmet merkezinde 532 kişiye hizmet verildi.” Bu hizmetin potansiyel popülasyonu ne kadardır? 500 bin, 300 bin, 1 milyon... Haber alma durumları yani bunun varlığından haberdar olmaları ne kadardır? Ne kadarı talep etti ve ne kadarına cevap verilebildi, ne kadarına cevap verilemedi? Bunu şu anda cevaplamamız için söylemedim Sayın Genel Müdür yani sunumlarda... Evet, kafamızda uzayda bir noktayı bir yere koyamazsınız ama iki nokta verdiğim, üç nokta verdiğim andan itibaren o noktanın yerini daha iyi şey yaparız, sayılar da bir anlamda böyledir.

Multikültürel yaklaşımınız çok önemli. Evet, cami, kilise, havra var; cemevi var mı hiç efendim huzurevlerinde?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Olacaktır muhtemelen.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Olacak mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Notumu alıyorum, olacak mı diye sorayım ama olacaktır.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Tabii, bunu sadece bir örnek olarak verdim; diğer popülasyonu, nüfusu düşük gruplara da bir şekilde bir formül oluşturmalıyız diye düşünüyorum.

65-70 yaş üstü problemler gayet güzel dile geldi, hiç şey yapmayayım. Tek başına sizi ilgilendiren bir mesele olmayabilir fakat Türkiye’deki konutlaşmayı da dikkate aldığımızda acaba yaşlının da yaşayabileceği -ama belli bir süreden sonra oraya tıbbi yatak koyacaksınız yani arkası yükseltilebilen, müdahaleye hizmet veren- zemini hastane zemini gibi olabilen, kolay temizlenebilen, daha hijyenik olan yani evde tıbbi bakımının da orada yapılabileceği özel bir oda, böyle özel konutlar, ailesiyle

yaşamak kaydıyla daha avantajlı bir şekilde insanlara verilebilir mi? Artı, bu tip mahalleler... Bakın, burada yaşlıları gettolaştırmıyoruz, yaşlıların ailelerine yani aynı derdi paylaştan insanlara bir komşuluk hizmeti de sunabiliyoruz. Bu, sadece bir fikirdi şu anda, tabii, ilerleyen dönemlerde tartışacağız.

Geldiğiniz için ve bizi bilgilendirdiğiniz için CHP Grubu olarak teşekkür ediyoruz efendim, sağ olun.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

Emine Hanım...

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdürüm, sunum için teşekkür ediyorum; çok güzel, aydınlatıcı bir sunumdu.

Benim sorum şu olacak: Birkaç yıl önce Bakanlık görevleriyle bir yerde konuşmuştuk, bazı pilot illerimizde yaşlılarımıza -zannediyorum- bileklik türü bir şey takılıp evde yangın, doğal gaz kaçağı ve ocak açık olduğu zaman veya düşme durumunda merkeze sinyal gidiyordu; bu çalışmada bir gelişme var mı yani o pilot illerde mi kaldık yoksa kapsamı daha da genişletildi mi?

Bir diğer sorum da şu: Geçen gün Dilovası’nda bir hayırseverimizin bir başışı oldu -huzurevi- ve kimsesiz çocuklarla entegre bir kampüs yapacak, güzel bir çalışma -kimsesiz çocuklar yaşlı görmedikleri için ya aile ortamı ya da büyüklerden, yaşlılardan alacakları tecrübeler veya işte yaşlıların da torun sevgisi gibi- yaşlı bakımevlerinde bu şekilde bir programlama veya projeler yapılabilir mi kontrollü bir şekilde? Hem yaşlılar hem de çocuklar için, kimsesiz çocuklar için faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Bu arada şunu da ifade edeyim: Arkadaşlar, öncelikle Komisyon üyelerimize söz veriyoruz, Komisyon dışından gelen arkadaşlarımız var, onlara da söz vereceğim ama mazur görecekler bizi.

Buyurun Sefer Bey.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, tartışılan konuyla ilgili bir açıklama yapmak istiyorum aslında sorudan ziyade.

Şimdi, aslında sağlık hizmetleri verilirken “risk grubu” kavramı vardır. Risk grubu, herkese yüksek düzeyde hizmet veremiyorsanız risk gruplarına öncelik tanırırsınız anlamındadır. Risk grubu, diğer insanlardan daha çok hastalanma, daha çok ölme olasılığı olan kişilerdir. Yaşlılar başlı başına risk grubudur ama yaşlıların içerisinde de risk grupları vardır. Mesela “ileri yaşlı olanlar” “kronik hastalığı olanlar” “engelli olanlar” “bağımlı olanlar” “yalnız yaşayanlar” gibi de alt gruplara ayırarak evdeki ziyaretlerin ona göre sıklıkları değiştirilebilir yani her yaşlıyı aynı derecede ziyaret etmek de gerekmiyor. Yaşlıların içerisindeki risk gruplarına daha sık -belki bağımlı olana veya ileri yaşlı, yalnız yaşayana- her gün giderseniz; bir sorunu olmayana haftada bir, ayda bir ziyaret de yapılabilir. Onun için, bu “evde bakım” “evde sağlık hizmeti” “evde sosyal hizmet” anlayışından vazgeçmemek lazım, bunu desteklemek lazım.

Aslında huzurevi ile yaşlı bakım merkezi de birbirinden farklıdır; ona da dikkat çekmek isterim. Tam bağımlı olanlar, yaşlı ve engelli bakım merkezlerine alınıyor; öbürleri zaten evde idare ettiğimiz, edebileceğimiz kişiler. Yani herkesi huzurevine almak, her yere huzurevi yapmak da çok doğru bir yaklaşım değil, “Tüm yaşlıları engelli bakım merkezlerine ya da yaşlı bakım merkezlerine alalım.” yaklaşımı da doğru değil. Bunların içerisinde bir ayırım yapmak, ayırmak lazım. Onun için, evde bakımı desteklemek ve ona yoğunluk veren yaklaşımlar içerisinde olmak lazım. Tabii ki yaşlıların yaşantısı

konusunda sosyal merkezler, uğraşı merkezleri, terapi yapılacak yerler yapılabilir toplum içerisinde yani yaşlı bakım merkezine almadan da sosyal rehabilitasyon yapabileceğimiz ya da uğraşı terapileri yapılabilecek yerler de kurulabilir toplum içerisinde.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Semiha Hanım...

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Kıymetli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Kıymetli milletvekillerimizi ve bürokratlarımızı saygıyla selamlıyorum. Kıymetli Genel Müdürrümüze de yeni görevinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Kıymetli Genel Müdürrüm, öncelikle, sunumunuz için ve çalışmalar için başta Bakanlığımız olmak üzere sizlere teşekkür ediyoruz.

Şimdi, 2019 yılında bir Yaşlılık Şûrası yapılmıştı. Bu Şûrada öne çıkan en önemli 3 karar neydi, onu öğrenmek isterim.

İkincisi de şu: Yaşlılarda okuryazarlık eğitiminin -sizin de söylediğiniz gibi özellikle yaşlılarımızı telefon yöntemiyle dolandıranlara karşı verilmiş güzel bir eğitim- geliştirilmesi noktasında -gelişeceğini yazmışsınız ama- bununla ilgili çalışmalarımız ne aşamada? Onu da söylemek isterim.

Biraz önce gündem dışı, daha doğrusu, Kıymetli Vekilimiz konuşurken söylemiş olduğum bir uygulamaydı. Evet, 65 yaş üstü büyüklerimizin seyahatlerinde tüm belediyelerimiz ve vatandaşlarımızın sıkıntıları var. Burada belediyelerimizin bizden talepleri şu: Sınırsız seyahat hakkı değil de bunu günlük belirli bir oranda sınırlayabilir miyiz, onların da büyüklerimizin de hukukunu koruyacak şekilde, ihtiyaçlarını tamamlayacak şekilde? Çünkü esnafımızın... Özellikle mesela Sivas'ta şehir içi toplu taşıma için özel halk otobüsleri veriliyor, özel halk otobüsü sahipleri de sınırsız taşımaya karşılar, diyorlar ki: "Günde 10 sefer olsun, 15 sefer olsun ama biz bilelim." Zaten günde kaç kişinin bindiği istatistik olarak tüm belediyelerimizde var. Böyle bir talepleri var, bunu iletmek istedim.

Diğer yönden de Sivas Belediyemiz hem esnafımızın mağdur edilmemesi hem de büyüklerimizin esnafımızla arada sıkıntı yaşamaması adına üç ay kadar önce belediye meclisinde bir karar aldı. Yıl sonuna kadar, 2022 yılı sonuna kadar o aradaki farkı esnaflarımıza Sivas Belediyemiz ödeyecek; bunu da belirtmek istiyorum.

Diğer taraftan da Sivas Belediyesinin emeklilerimize bir diğer hizmeti de sosyal tesis noktasında, iyi bir noktada; işte, büyüklerimiz gelip belediyemizin sosyal tesislerinden çaylarını vesaire ücretsiz içebiliyorlar, orada kitaplarını okuyorlar ve sosyalleşme noktalarında da bir çalışmamız var.

Ben tekrar size görevinizde başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım söz verdiğiniz için.

BAŞKAN EROL KAYA – Estağfurullah.

Kemal Bey...

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Teşekkür ederim.

Öncelikle sunumunuz iyiydi, şunun için daha çok önemsedim: Siz yapılanları ya da yapılacakları anlatırken aslında sorun alanlarını da bizim görmemizi sağlamış olduğunuz, o bakımdan da iyiydi, teşekkür ederim.

Siz bir sıralamadan söz ettiniz "Talep ettiklerinde tercih ettikleri yerde sıra yoksa..." dediniz. Bu sıra daha sonra nasıl gelecek? Yani daha çok ölüme bağlı bir sıralama mıdır bu ya da bir yer değişimi mi oluyor, ondan dolayı mı sıra gelebiliyor; onu öğrenmek istiyorum.

İkincisi, değişik yardımlardan söz ettiniz fakat onları derli toplu bir metin hâlinde eğer bize iletebilirseniz o konuda da yararlanayım.

Bir de ciddi bir sorun olarak gördüğüm ama toplumun gözünden kaçan bir sorun var. Cezaevlerinde yatan insanlar var, hükümlü ya da tutuklu ama daha çok hükümlü ve 60 yaşın üzerinde olan çok sayıda insan var; onlarla ilgili herhangi bir proje veya yapılmak istenen, düşünülen bir şey var mıdır ya da Adalet Bakanlığından bunların sayısı ile ilgili bir talep alıp ona göre bir uygulama yapacak mısınız? Denilebilir ki: “Cezaevlerindekiiler zaten devletin denetiminde. Dolayısıyla, devlet, onların ihtiyaçlarını karşılıyor.” Ama biliyoruz ki çoğunun ihtiyaçları karşılanamıyor ve çoğu da yoksul insanlar oldukları için, ailelerinden de herhangi bir destek alamadıkları için zorluk yaşıyorlar. Bu konuda bir girişiminiz olacak mı diye merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN EROL KAYA – Sayın Bakırlıoğlu, söz vermiştim ama.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kayda geçsin diye...

BAŞKAN EROL KAYA – Kısa, otuz saniye...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, benim biraz evvel söylediğim şey şu: Evet, insanların aileleriyle beraber, kendi sosyal çevrelerinde, kendi ortamlarında yaşlanması kadar doğru, güzel bir şey yok ancak bir de bir gerçeklik var -biraz evvel bahsettim, rakamları verdim- eğer böyle bir gerçeklik varsa... Biz şunu demiyoruz: “Bütün herkesi, 65 yaşın üzerine gelen herkesi huzurevine koyalım.” Öyle bir şey diyen yok. Bu, yarın öbür gün daha fazla bir ihtiyaç olabilir, olacak gibi gözüküyor. Bu konuda biz ne yapıyoruz, neyi planlıyoruz? Benim sormak istediğim şey bu.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Ali Fazıl Bey...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdürüm, kayıt dışı olarak devlet güvencesi dışında, Ukrayna, Özbekistan vesaire diğer ülkelerden gelip yaşlı veya engelli bakımı yapan kaç kişi var Türkiye’de ve kayıtlı olanlar ne kadar? Bu soru özellikle çok önemli. Biz neden bunu kurumsal bir şekilde yapmıyoruz? Mesela, insanların gerçekten ekonomik olarak bunu karşılama imkânı var; bir yaşlısına baktırmak istiyor, evinde baktırmak istiyor ama bu şekilde profesyonel olmayan kayıt dışı insanlarla bu işi çözmeye çalışıyorlar. Bununla ilgili bir çözümünüz var mı? Bununla ilgili eğitim alıp bir ajans vasıtasıyla, ama kamu kaynaklı bir ajans vasıtasıyla bu şahıslardan ücreti mukabilinde bakım talep edenler çok fazla.

Bir de daha önceden Bakanlığınızın sabıkalı olduğu, hatta Genel Müdürlüğünüzün sabıkalı olduğu bir durum var engelli maaşlarıyla ilgili. Burada “tam bağımlı”, “kısmi bağımlı” ibareleri yerine, sağlık kurullarında bu “Balthazard formülasyonu” diye bir şey var. Burada, şahsın tam bağımlı, kısmi bağımlı olmasından ziyade, kendi ihtiyaçlarını kısmi veya tam bağımsız olarak yapıp yapamadığı kriterine göre bence maaş bağlanması gerekiyor. Orada çok ciddi hatalar var. Bakın, yüzde 90 değil de yüzde 89 rapor alıyor ve diyorsunuz ki “kısmi bağımlı” ve ona maaş bağlamıyorsunuz, engelli bakım yardımı yapmıyorsunuz. Ayrıca yüzde 40’ın altında olanlara da siz Bakanlık olarak, Genel Müdürlük olarak yaptınız bunu, 420 bin kişi, onun kaydı var, onu tekrar konuşuruz gerektiği zaman. Şimdi, o ajansın mutlaka kullanılması ve yapılması gerekiyor.

Bu alt bezi, “walker” vesaire o tip şeylerde neden alt bezinde arada fark ortaya çıkıyor? Bunun da bir ajans vesaire vasıtasıyla yapılması gerekiyor. Şöyle söyleyeyim: Sizin ödemiş olduğunuz yani SGK’nin ve sizin ödediğiniz alt bezi, “walker” ve diğer enstrümanlara yardımcı cihazlarda sürekli olarak fark ödeniyor, sürekli farklı ödeniyor. Emin olun, almış olduğu emekli maaşının yarısı giden var, artı ilaçlardaki farklardan dolayı. Sürekli kronik bağımlılığı olanlar.. Mesela bir insülin için şu anda 100 lira fark veriyorsunuz, insülin ampulü için 100 lira fark veriyorsunuz, maaşınızdan veriyorsunuz, raporunuz olduğu hâlde veriyorsunuz ve maaşınızın yarısı gidiyor. Bu konularda yaşlılara -ki bunların büyük bir çoğunluğu hastalık yönünden bağımlılar- hastane desteği için hastanelerde birimler var ama hastaneye gidecek, orada dolaşacak...

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, şimdi hoş geldin.

Sağlık Bakanlığını yarın dinleyeceğiz, hastaneleri yarına bırakalım.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Bu hastane değil Sayın Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Sağlıkla ilgili olduğu için, dediniz ya “Hastaneler...”

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Hoş bulduk.

Sağlıkla ilgili değil, yaşlının bir problemi bu. Tabii, yaşlıyı...

BAŞKAN EROL KAYA – Sağlık Bakanlığını yarın, burada dinleyeceğiz, onun için söyledim.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Tamam, semtlerde o zaman kısaca söyleyeyim...

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – O kısmi bağımlı da tam bağımlı da Sağlık Bakanlığında.

BAŞKAN EROL KAYA – Neyse, sorun yok.

Siz tamamlayın sözlerinizi.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Ama şöyle: Tam bağımlı, kısmi bağımlı olması önemli değil, sizin oradaki kriterleri biraz daha aşağıya çekmeniz, kriterlerin esnemesi gerekiyor. Yani şöyle: Ben Sağlık Kurulu Başkanlığı yaptım, olması gereken kriter şu: Tek başına banyo yapabiliyor mu, tek başına tuvalete gidebiliyor mu? Ama ben şöyle söyleyeyim: Yani çok ciddi rahatsızlığı olan hastaya yani yaşlıya bu rapor verilmiyor. Yatakta geliyor, bakın, sedyede geliyor ve buna “kısmi bağımlı” veriyorlar.

BAŞKAN EROL KAYA – Soruları tamamlayacağız.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Süre var mıydı Başkanım?

BAŞKAN EROL KAYA – Hayır, endişem şu: 1 kişi daha dinleyeceğiz, bir de Sağlık Bakanlığını yarın dinleyeceğiz, orada sizi de bilgilendirmiş olurlar.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Mesela şöyle: Bu sene, biliyorsunuz, üniversite öğrencilerinin yurtlara yerleştirilmesi konusunda çok ciddi bir sıkıntı yaşandı.

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, şu anda yurtlarımız yüzde 80 kapasiteyle maalesef.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – “Yüzde 80 kapasiteyle maalesef...” demek ki bir yerde sıkıntı var .

BAŞKAN EROL KAYA – Hayır, değil.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Şöyle söyleyeyim: Lokalizasyonuna göre değişir, onu tartışmayacağız.

Üniversite öğrencilerinin, aile olarak -yurt dışında olduğu gibi- yaşlıların yanlarında kalması sağlanabilir, onlara da bir destek olunabilir.

İkincisi, yaşlılara bilezik ve “S.O.S”le ilgili.

Bir de ulaşım ile ilgili şey de, neden otobüslere bindiğinizde “yaşlı kartı” diye ses çıkıyor orada? O çok yanlış bir uygulama. Neden Almanya’nın şu anda yaptığı gibi, 1 Haziranda yürürlüğe koyduğu gibi -9 Euro’luk sınırsız kart verip üst kısmını devlet sübvansede ediyor- neden tamamını sübvansede etmiyoruz? Yörük sırtından kurban kesmeye ne kadar devam edeceğiz?

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun İbrahim Bey.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Ya ben şey anlamında söyledim de. Yani o tam bağımlı ve kısmi bağımlı sanırım Aile Bakanlığı değil, o tamamen orada hekimlerin vermiş olduğu, sağlık kurulunun vermiş olduğu karar.

ALİ FAZİL KASAP (Kütahya) – Bu maaşı bağlayan sizsiniz. Tam bağımlılığın kriterlerinin aşağı çekilmesi lazım.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Ama biz kriteri belirlemiyoruz, hekim veriyor onu.

BAŞKAN EROL KAYA – Arkadaşlar daha dinleyeceğiz.

Esra Hanım, buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Sayın Komisyon üyelerimiz, sorularınız için çok teşekkür ederim.

Cevapları “birbiriyle ilintili olanlar” şeklinde gruplayarak verdim. Dolayısıyla “Benimki sonraya kaldı.” diye düşünmeyiniz lütfen. Yalnız bir tanesini önce cevaplayacağım, ekrandaki meseleyi. Şimdi, hizmetiyle mükellef olduğum milletin vekillerinin karşısında bulunuyorum, devleti temsil ediyormam bunu değiştirmes, bir de bu bir aile terbiyesidir, ben böyle tercih ettim, “Arz ederim.” demeyi. Eminim Cihangir Bey burada bir sunum yapsaydı, ben ve bürokratlarım olsaydık, o da aynı şeyi söylerdi aile terbiyesi gereği. Dolayısıyla, hani o kısmı tenkit ettiğiniz için cevap verme ihtiyacı duydum.

Özellikle bu şoför esnafının şikâyetlerinden kaynaklanan meseleye gelelim. Aslında şöyle bir durum oluyor: Evet, şoför esnafı şikâyet ediyor olabilir ancak burada kimi önceleyeceğimiz konusunda ben yaşlının öncelenmesi gerektiğini düşünüyorum, bu devleti de bağlamayan kişisel kanaatim ama devleti bağlayan kanaat, kanunun ne söylediğidir; o da diyor ki “Ücretsiz olarak yararlanır.” Dolayısıyla kanun koyucu bunu değiştirmeyi düşünürse eminim Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bir çalışma yapar, biz de uygulamayı o şekilde yaparız. Şöyle de bir hesaplama var ortalamasıyla alakalı: Her bir araç üzerine ortalama aylık 300 sefere tekabül ediyor; bu küçük illerde hatta daha da az olabilir, büyükşehirlerde daha fazladır. Bu sübvansiyonun üzerine şoför esnafını desteklemek isteyen yerel yönetim ek katkıda bulunabilir. Kaldı ki kültürel olarak da aracında işte 40 kişi arasında 5 yaşlı taşımak bence esnafın da çok isyan etmesini gerektirecek bir durum olmamalı. Yani bununla ilgili “Bakanlık yaklaşımı” diye bir alanımız yok, bize “Şunu ödeyin.” diyorlar ve biz öduyoruz, durum budur. Bu alanda bütçe artmalı mıdır? Hepimizin gönlündeki eminim odur, bütçelerimizin artması.

Yaşlı bakımı kadın üzerinden gidiyor konusuna ve bununla beraber, evde yaşlı bakım konusuna girmek istiyorum. Evde bakımın yapılması gerekliliğine buradaki herkes kani.

Pardon, ondan evvel şunu söylemek istiyorum: Evet, bu bir sunum, bir giriş sunumu olarak kabul ediniz lütfen. Çok alt kırılımı ve detayları var. Sayın Başkanımıza sunumumuzu gönderdiğimizde hatta gereğinden de detaylı bulundu, çok genel bir bilgi verip sonra bu Komisyon çalışmaları sırasında

muhtemelen birden fazla kez karşılaşacağımızı düşünerek ben belli başlıkların detayına bilahare girebileceğimizi düşünüyorum ve hazıruna daha derin bilgi verebileceğimi. İstenildiği takdirde Komisyon tarafından yazılı, bu bilgilerin tamamı bir akış olarak da sunulacaktır. Dolayısıyla biz aslında genel bir sunum hazırladık bugüne dair.

Evde bakım, evet, kadın üzerinden gidiyor. Bu kültürel olarak da hep böyle oluşmuş. Bugün bir sohbet sırasında da bunu söyledim. Son nesil şu anda 50-60 yaş arasında, hadi onu biraz 65'e çekelim, 55-65 yaş aralığında hem anne babasına hem de torunlarına bakmış ve bakmakta olan bir nesil var, bu son nesil benim kanaatimce. Bundan sonra böyle bir nesil olacak mı? Olmayacak. Gerçekçi davranmak gerekirse, ya bunu üreteceğiz, olması için, daimi kalması için bir gayret göstereceğiz aile yapısı açısından yahut da evde bakımı bir şekilde bir yol bularak destekleyeceğiz eğer yapmak istediğimiz yüzde 100 evde bakımsa.

Kuruluş bakımına ihtiyacımız var. Evde bakımı tercih edemeyen, buna imkân olmayan, yalnız kalmış olan, evde bakılması mümkün olmayan herkese de bu bakımı sunmak durumundayız. Evde bakımla alakalı söylediğiniz şu kısım çok önemli, bununla ilgili sunumun sonunda da belirttim. Evde bakım yapanın sosyal güvencesi sağlandığı takdirde evde bakım devam edecektir yani birinin aile ferdi olarak evde bakım sağlıyor olması ona evde bakım yapan bakıcıdan... Evet, tamam, vicdanen farklı, o başka bir manevi boyutun peşindedir vesaire, alt metinleri yazabilirsiniz ama şöyle de bir gerçek var: İşte 45 yaşında, anne vefat etmiş, o güne kadar annesine bakmış -Başkan söylemişti de- vatandaş var, üniversite mezunu bir insan, hiç iş gücüne girmemiş. Biz 45 yaşında devlet memuru almıyoruz, niye? Yaşlı mı o, yani niye almıyoruz? Burada bir yaş ayrımcılığını zaten yapıyoruz. Yani 45 yaşında devlet memuru olunamaması "O güne kadar ben bir aile yetiştirdim." diyen kadına haksızlıktır. Ailesini büyümüştür, yetiştirmiştir, üniversite mezunu bile olsa o gün gelmiştir ve iş hayatına girecektir ve önünde de yirmi yılı varsa 65 yaşına kadar, yirmi yıl iş gücünde kalacaktır. Niye memur olamıyor? Yani böyle derin sorunlar var. Bunlar buradan yola çıkılarak bence Meclis çatısı altında değerlendirilebilir.

"Karşılıksız emek" dediğimiz şeyden bahsettiniz. En azından bunun karşılığı "sosyal güvence" şeklinde olabilir.

Kayıt dışılıktan bahsedildi. İşte, kayıt dışının kaydını tutmak çok zor, adı üstünde kayıt dışı. Kayıt içinde olanlarla ilgili bir çalışmayı arkadaşlarımız yapacaklar. Kaç kişi evde yaşlı bakıyor, bunların demografik durumu nedir?

"Parasını ödemek istiyor ama çalışacak güvenilir kişi bulamıyor." meselesine gelince... Neden yabancıları çalıştırıyorlar? Bir, kayıt dışı çalıştırmaları kolay oluyor muhtelif sebeplerle. Burada vatandaşın da kayıt dışı kişi çalıştırmama ahlakını edinmesi gerekiyor. Yani bir SGK priminin ödenmesi gerekiyor, kendi vatandaşına bu işi vermesi için bunu yapması lazım. Artık insanımız daha bilinçli ve bu olmadan çalışmak istemiyorsa, burada standartların buna uygun belirlenmesi, en az asgari ücretin ödenmesinin göze alınması gerekiyor. Bunu biz nasıl destekleriz? Evde bakım yardımının kapsamı genişletilebilir, evde bakım hizmeti veren çalışana da ödeme yapılması yönünde bir geliştirme yapılabilir. Bunlar da dediğim gibi, yine bu Komisyonun değerlendirebileceği kanun teklifi maddelerinden bir tanesidir.

Şu andaki evde bakım yardımı, aile ferdi artı bunun mücavirindeki çok geniş bir alana yapılıyor. Sadece ana, baba, kardeş, çocuk değil, evde bakım yaptığı kesinleşen herkese o para ödeniyor.

Evde yalnız kalanlardan bahsedildi, bunların çoğunluğunun kadın olduğundan. Böyle bir istatistik var doğru. Bunlara nasıl ulaşıyor? Vefa Yardım Sistemi gereği, valilikler, kaymakamlıklar ve bizim Bakanlığımızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı evde tek başına kalmış olan yaşlılara ulaşma konusunda özellikle bu Vefa Projesi’ni aktif bir şekilde, pandemi döneminde daha da aktif bir şekilde kullandı. Pandemiden bize kalan herhâlde en iyi sistemlerden bir tanesidir, işlerliği devam ediyor.

Doğru, eşlerinin vefatından sonra daha çok yalnız kalan kadın var, bunların çoğunluğu kırsaldadır; aileler göç ettiği için çocuklar tek başlarına kalmışlardır.

Sıradan bahsedildi aynı soruda. Bu sıra neden var ve bu sıra nasıl azalıyor?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yıllar içinde artış var mı? Rakam var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Var, bu rakamı edinip size ulaştıracamız, o rakam şu anda elimde değil ama bunu, Türkiye Aile Yapısı Araştırması’nı daha evvel incelediğim için hatırlıyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani “Yalnızlaşıyor.” diyebiliriz yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Doğru, kesinlikle diyebiliriz. Yani Türkiye Aile Yapısı Araştırması bu sene yenileniyor. Eski aile araştırmasını da ben detaylı incelediğimde, bu söylediğiniz şey net bir şekilde orada görülüyordu, özellikle yaşlı kadın miktarı ve tek başına yaşayan.

BAŞKAN EROL KAYA – Toparlayalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Sıralama nasıl ilerliyor? Vefatlar ve transferler yani başka yere nakiller sebebiyle ilerliyor. Burada da söylemem gereken şey şu: “Bazı yerlerde yok demiştik.” ya, bunlardan kastettiğimiz şudur: 5 ilde resmî huzurevi yok ve talep var. Resmî huzurevinin olmadığı yer sayısı daha fazla, özel var ama resmî huzur evi yok. Bunlardan 5 tanesi talep olduğu hâlde olmayan yerler, bir tanesinin açılışına çok az vakit kaldı, yeni tefrişat aktarımını yaptık genel bütçeden. Burdur, Erzurum, Kırıkkale, Kilis ve Şanlıurfa’da şu anda resmî huzurevimiz yok, inşaatları devam eden 2 tanesi var, 1 tanesi açılışa neredeyse hazır.

Yaşlı gündüz merkezlerinin yeri iller. Onları şöyle izah edeyim: Afyon, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bursa, Çanakkale, Düzce, Isparta, İstanbul, İzmir, Kars, Kırşehir, Mersin, Muğla, Muş, Ordu, Sivas, Trabzon ve Zonguldak olmak üzere bu illerde gündüzlü merkezlerimiz var.

Gündüzlü merkezlerimizin tanıtımı iyi yapılıyor mu? Daha iyi tanıtım yapılabilir. Bizim Bakanlık olarak bir tanıtım bütçemiz yok ancak birçok alanda bu tanıtımı yapmak için gayret gösteriyoruz.

“Devlet güvencesi dışında yaşlı ve engelli bakan kaç kişi var?” sorusunu arkadaşlarımız araştıracaklar.

Mukayeseli rakamlardan bahsettiniz. “Farklı ülkelerde durum nedir, potansiyel yararlanıcı popülasyon nedir, bunların varlığından haberdar mıdır?” sorularıyla ilgili cevaplarımızı bir sonraki sunuma hazır etmek üzere sizden notlarımı aldığımı ifade ediyorum. Farklı ülke kıyaslamalarını hem Komisyona hizmet edecek olan uzmanlarımız hem de bizim uzmanlarımız sunacaktır.

“Yaşlı Refahı Dairesi” diye bir dairemiz var bizim, bir de uluslararası çalışmaları yapan AR-GE’miz. Orası eminim bu Komisyona daha detaylı sunumlar da yapacak.

Bu bilelikle alakalı pilot il çalışmamız, pilot ilden genellemeye doğru daha gidemedi ama pilot illerde iyi sonuçlar aldık, onun değerlendirme raporu hazırlanıyor, Komisyona sunacağız.

Yaşlı bakım hizmetinde heyet raporlarından bahsedildi. Bir konuya açıklık getireyim: Bu bizim engelli hizmetimizde de çok karşımıza çıkıyor. Biz Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüyüz, neresi olduğu fark etmez, toplumun tüm kesimleri, buna, bugün anladığım kadarıyla, muhtemelen Meclis de dâhil engelli ve yaşlıyı bize zimmetlemiş durumda; her şeyine biz bakıyoruz diye düşünüyor oysa bu, çok ayaklı bir iş. Sağlık raporları, Sağlık Bakanlığının uhdesinde. Kanun da bize şunu söylüyor: “Sağlık Bakanlığının verdiği tam bağımlı ve yarı bağımlı raporu sizin temel kriterinizdir.” diyor. Temel kriteri bu olan bir yardımı biz temel kriter dışında bir yere dayandırarak bağlayamayız. Dolayısıyla, biz, şu anda en önemli sorunu bu alanda yaşıyoruz çünkü raporların niteliği değişti, rapor sistemi değişti. Bu sistem bir kez daha değişecek çünkü Avrupa Topluluğu bu sonbaharda yeni engellilik raporu sistemi yayınlıyacak, muhtemelen biz de uyumlanacağız bu sisteme, bir kez daha değişim görülecek. Bu değişimlerin tamamı engellilerin ve yaşlıların yeniden rapor alması anlamına gelir. Biz yaşlılarla ve engellilerle alakalı olarak illere şu talimatı verdik: Rapor almak için hastaneye gitmesi icap eden herkese -herkes kelimesini de rahatlıkla kullanabiliyorum- sosyal hizmet merkezlerimizde randevu tesisinde yardımcı olunacak ve tam bağımlı engellinin ve yaşlının gitmesi sağlanacak.

Sağlık Bakanlığıyla yaptığımız protokolde de özellikle pandemi döneminde yapılan bir faaliyetin devamını talep ettik; o da evde sağlık raporlarının yenilenmesi. Bu kolay bir şey değil çünkü bu bir heyet raporu çok sayıda doktor tarafından veriliyor. Bunun yapılmasıyla alakalı talebi sunduk çünkü çok sayıda yaşlıyı ve hastayı oraya götüremiyoruz diye istek var.

BAŞKAN EROL KAYA – Peki, teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Evet, cevap vermediğim bir tane soru var.

BAŞKAN EROL KAYA – Bir önce verdiğiniz cevabın sorusunu soran arkadaş zaten yok; herhâlde bir dahakine de Komisyona dışarıdan gelenlere söz veremeye ilgili pek demokratik olmayacağım gibi görünüyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başka komisyonda görevli olduğu için...

BAŞKAN EROL KAYA – Ben anlamam.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ELMAS ESRA CECELİ – Tutuklu ve hükümlülerle alakalı durum; Adalet Bakanlığının uhdesindeler ancak biz onlara ihtiyaç hâlinde yaşlı aylığı bağlıyoruz. Ücretsiz olarak huzurevlerinden yararlanan yaşlılarımızın da devlet tarafından bağlanmış harçlıkları var; yani devlet, bakım ücreti almadığı gibi yaşlılarımıza bir de harçlık ödemesi yapıyor; bunu da bildirmemiz gerekir.

3’le sınırlayamadık ama Yaşlılık Şûrası’nın sonuçlarından bazılarını söyleyeyim: Aktif yaşlanma ve sağlıklı yaşam, toplumsal hayata katılım, bakım ekonomisi, yaşlı bakım hizmetlerinin ve yaşlı yaşam kalitesinin artırılması ve yaşlı hakları; en çok bahsedilen konular olmuş; bu alanlarda politika geliştirme, kanun ve yönetmelikler oluşturma alt başlıklarıyla tartışılmış.

Sorusuna cevap vermediğim kimse kalmadı herhâlde.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyoruz.

2.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan’ın, Genel Müdürlüğünün yaşlılara yönelik yürüttüğü programalar hakkında sunumu

BAŞKAN EROL KAYA – Şimdi, normalde sizin sunumunuzu kırk dakika aştık. Emine Hocamı da davet ettik, dolayısıyla hanım olması hasebiyle de Suat Bey, siz, beş dakikada bitirin, soruları da Emine Hocamla beraber yanıtlayın; tamam mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Tamamdır Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Suat Bey’i dinliyoruz, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Efendim, öncelikle Komisyonumuzun hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Efendim, benim sunumum bir görsel kapsamında olacak; zaten bizim Bakanlığımız uhdesinde yaşlı hizmetleri çalışmalarını genelde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü yürütmektedir. Yalnız Genel Müdürlüğümüzün yürütmüş olduğu birkaç program var, ben bunlara özellikle değinmek istiyorum; sorulardan da anladığım kadarıyla bunlara kısaca bir değinmekte fayda var.

Bizim genel müdürlüğümüz olan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yaşlılar konusunda yürütülen en önemli program, yaşlı aylığı; 2022 sayılı Kanun kapsamında yürütülmektedir. 65 yaşını doldurmuş olan, uzun vadeli, sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmayan...

BAŞKAN EROL KAYA – Bir saniye...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Tabii Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA - Arkadaşlar, gündem önünüzde yok mu?

Ama şu WhatsApp bilgilendirme dışında herhangi bir şey kullanmıyoruz; inşallah son gün bir daha atalım, hatırlatalım.

Peki, Suat Baylan Bey, buyurun, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Yaşlı aylığından bahsediyorduk. 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması, 2022 sayılı Kanun çerçevesinde yürütülmektedir. Bu yaşlı aylığı, kendisi ve eşi dikkate alınmak suretiyle kişi başına düşen aylık ortalama gelir asgari ücretin aylık net tutarının üçte 1’inden az olan Türk vatandaşların hepsine bağlanmaktadır. 2021 yılında biz buna 7,4 milyar TL bütçe ayırdık, 2022’nin Haziran ayına kadar da 5 milyar TL bütçe ayırdık, hatta haziran ayı maaşlarımız da bugün itibarıyla yatmış bulunmaktadır. Bu konuda kendimizi geliştiriyoruz. Kanunlar çerçevesinde ise; 2017’de 265 liraydı bu maaşımız, kanun değişikliğiyle 2017 Haziran ayında 500 lira oldu, şu anda hâlihazırda ise aylık 1.084 lira maaş ödenmektedir. Onun dışında, yine bir kanuni düzenlemeyle eskiden asgari ücretin altıda 1’ine tekabül eden muhtaçlık sınırı gözetiliyordu; kanuni değişiklikle bunu üçte 1’e getirdik. Yani hanedeki kişi başına gelir 1.417 liranın altındaysa 65 yaşını dolduran kişilere eşiyile birlikte de bu aylığı bağlamaktayız.

BAŞKAN EROL KAYA – Yani evlenmelerine gerek kalmıyor diyorsun.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Evlense de muhtaçlık sınırını aşmadığı sürece sıkıntı olmaz.

Başkanım, yaşlı aylığının yanında biz aynı zamanda vatandaşlarımızın, faydalanıcılarımızın GSS primlerini ve katılım paylarını da ödemekteyiz.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok özür dilerim, anlaşılmadı, bir daha...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – GSS primlerini yani Genel Sağlık Sigortası primlerini ve bu katılım paylarını... Katılım payı yani hastane katılım payı, ilaç katılım payı, reçete katılım payı, optik katılım payı, şahıs ödemesi katılım payı gibi katılım payları da vakıflarımıza başvurulduğunda kendilerine geri ödenmektedir.

Diğer bir projemiz ise çok da konu oldu; Vefa projeleri. Bizim bu Vefa projeleri 2010 yılında başladı Başkanım; özellikle pandemi döneminde çok aktif şekilde kullandık, pandemi döneminde de bunun ne kadar faydalı olduğunu gördük.

Bu Vefa projeleri nedir? 3294 sayılı Kanun kapsamında yaşlı ve engelli vatandaşlarımızın ev temizliği, kişisel bakımlar gibi zaruri ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik geliştirilmiş sosyal hizmet projesidir. İhtiyaç sahibi olup kişisel bakımlarını, zaruri ihtiyaçlarını karşılayamayan yaşlı, engelli vatandaşlarımız, ağır kronik hastalığı nedeniyle kendi öz bakımını yerine getiremeyen vatandaşlarımız ve 65 yaş üstü vatandaşlarımız ikamet ettikleri evlerinde proje kapsamında hizmetlerden faydalanmaktadır. Bunda engelliler de var Başkanım, aynı şekilde 65 yaş üstü vatandaşlarımız da var. Biz bu Vefa projelerini personel kapsamında birçok şekilde kullandık; mesela, pandemi döneminde devletimizin verdiği paraların dağıtılmasında, hanelere direkt ulaşmasında çok aktif şekilde kullandık. Bununla ilgili şöyle bir bilgi de vereyim: 2022 yılı Nisan dönemine kadar 21 bin vatandaşımız bundan faydalandı, 71 milyon lira civarında bir bütçe ayırdık ve bunun faydasını görmemiz neticesinde, biz bu programı ulusal hâle getiriyoruz Başkanım. Önümüzdeki dönemde yıllık 600 milyon TL bütçe ayırarak, şartlarını ve ilkelerini belirleyerek bunu da sosyal yardımlarımızın bir projesi hâline getirip hizmete sunacağız.

Bununla birlikte, yaşları itibarıyla güven içinde yaşaması için bütüncül sosyal politika oluşturma hedefi çerçevesinde sosyal yardım ve hizmetlerin birlikte sunulmasına yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Örneğin, bir, hani...

BAŞKAN EROL KAYA – Suat Bey, biraz yavaş gidin yani beş dakika dedim ama biraz esnetelim; o kadar önemli bilgiler veriyorsun ki biraz daha yavaş; tamam mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Peki, Başkanım, anlaşıldı.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Bizim Meclisteki konuşmamıza benzedi, beş dakika...

BAŞKAN EROL KAYA – Yani biraz öyle oldu.

İlave süre veriyorum ben, tamam, devam edin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Tamamdır Başkanım, teşekkür ederim.

Bu kapsamda, hane ziyaretlerinde, yaşlılarımızı gidip ziyaret ettiğimizde izlediğimiz ihtiyaçlarında da biz her türlü yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Bizim 48 tane sosyal yardım programımız bulunmaktadır; özellikle yaşlılar için ayırdıklarımız bu 2 tanesi ama diğerlerinin hepsine 18 yaş üstü başvurabildiği için, programlarımızdan hangisine ihtiyaç duyuluyorsa biz o yardımı da o haneye götürebilmekteyiz. Mesela, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım -bu da yeni programlarımızdan biri- burada mesela, resmî nikahlı eşini kaybetmiş, sosyal güvencesi olmayan, ihtiyaç sahibi kadınlara aylık 500 TL nakdi sosyal yardım yapılmaktadır; elektrik tüketim desteği veriyoruz, özellikle kronik hastalara ve cihaza bağlı hastalara -genelde yaşlı

vatandaşlarımız olduğu için- 150 kilovatsaate kadar biz elektrik tüketim desteği veriyoruz Başkanım; aşevi gibi yardım programlarımız var. Dedğim gibi diğer 48 tane yardım programımızdan da faydalanabilirler ama yaşlılar özelinde değinebileceklerim bunlardır Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Ben teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Sizi bekleteceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Tabii, her zaman.

3.- Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete'nin, Merkez olarak yaptıkları çalışmalar, dünyada yaşlı nüfusu ile Türkiye'de yaşlı refahı alanı ve önerileri hakkında sunumu

BAŞKAN EROL KAYA – Dekanımız, Kıymetli Hocamız, Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürümüz Sayın Emine Hocam; bu konuda hem ulusal hem de uluslararası ciddi çalışmaları olan değerli bir hocam. Hakkınızda çok güzel şeyler işittik hocam; bu konudaki istişarelerimizde herkes Emine Hoca'dan bahsediyor, biz de çok merak ettik sizi.

Söz sizin Hocam, buyurun.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyeleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu Komisyona beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, bu Komisyonun kurulmasından duyduğum memnuniyeti de ifade etmek isterim. Uzun yıllardır akademik yaşamımda yaşlılarla ve yaşlıları ilgilendiren konularla çalışma fırsatım oldu ve bu kapsamda da Ankara Üniversitesinde bir Araştırma Uygulama Merkezi kurduk. Bu merkezle ilgili çalışmalarımızı, Türkiye'de yaşlıların mevcut durumunu çok kısa bir bilgiyle, zaman zaman uluslararası karşılaştırmaları da size vermeye çalışacağım. Süremin sınırlı olduğunu biliyorum, sabrınızı da fazla zorlamadan ilerlemek istiyorum.

Dünyada yaşlı nüfusun arttığını hepimiz biliyoruz; kısaca o kısma değineceğim, sonra Türkiye'de yaşlı refahı alanı ve önerilerimle sunumumu bitirmeyi planlıyorum Sayın Başkanım.

Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi YÖK'ün onayıyla, Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla 2010 yılında kuruldu ve Türkiye'de disiplinler arası bir yaklaşımla kurulmuş olan ilk Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezidir. Direkt Rektörlüğümüze bağlı olarak çalışırız; kendi bütçesi yoktur, Rektörlüğün bütçesinden yararlanır ancak kendi çalışmalarıyla kendi kaynaklarını üreten bir yapıya sahiptir.

Bazı bilimsel araştırma projeleri ürettik elbette. Türkiye'de ilk kez Kuşaklararası Dayanışmanın Değerlendirilmesi Projesi'ni TÜBİTAK'ın desteğiyle yürüttük. Bu projede 4.100 kişiyi araştırma kapsamına aldık ve 65 yaş üzeri vatandaşlar ve onların yetişkin çocuklarıyla görüşme gerçekleştirdik.

Yine, Türkiye Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Araştırması, Sağlık Bakanlığının desteğiyle Türkiye'de ilk kez 3 bin kişiyle yürütülmüş oldu; 40 yaş artı grubu buna dâhil edildi. Sağlıklı Yaşlanma ve Karşılaşılan Sorunlar Etüt Araştırması'nı gerçekleştirdik. Ankara'da Yaşlı Yoksulluğu ve İhtiyaçların Analizi Araştırması gerçekleştirildi. Yine, Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu kitabı çıkarıldı;

burada uluslararası karşılaştırmalar var, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kurumsal kapasite geliştirme çalışması kapsamında bir bakım modeli de sunan, hâlihazırda internetten de ulaşılabilir bir çalışmadır.

Yine, evde sağlık hizmetlerinde geriatrik hasta değerlendirme eğitimi verdik. Hâlihazırda da Avrupa Birliği Projesi henüz bitirdiğimiz, emekliliğe uyumu kapsayan bir proje ve şu anda devam eden dijital okuryazarlığı da kapsayan GAP-İOS Projemiz var ve Avrupa Yetişkin Öğrenimi Projesi kapsamında da yaşlılar için Dijital Teknolojileri Kullanma Becerilerinin Geliştirilmesi Projesi’ni yürüttük.

Çok fazla kongre, konferans düzenledik -tek tek saymakla zamanınızı almak istemiyorum açıkçası- çünkü bir kaygımız vardı; yaşlılık, yaşlanma, yaş konularında referans oluşturmak gibi bir kaygımız vardı. Toplumun çok içinde olan bir konu olduğu için bununla ilgili Türkiye’de literatürü oluşturmak, bilimsel bilgi oluşturmak, akademik çalışma yapmak temelimizdi ve açıkçası üniversite olarak yaşlılıkla ilgili bilimsel gündemi belirleyen ve bunu da uygulamaya aktaran bir çalışma yöntemimiz oldu; kuşaklar arası dayanışma, aktif yaşlanmadan sosyal politikaya, sağlık hizmetlerine... Örneğin, pandemiden önce Türkiye Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Zirvelerini üç yıl üst üste düzenledik. Yine, dayanışma, sosyal girişimcilik, göç, sosyal içerme, bunların hepsi ve pandemi döneminde de çalışmalarımız hız kesmedi; on-line sistemde yaşlılara, ailelere ve bakım verenlere ulaşmak üzere daha da çalışmalar gerçekleştirmiş olduk. Yine Birleşmiş Milletler Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubuna aslında bu son dönemde Bakan düzeyinde temsiliyet var, daha önce bilim insanı ve daha çok genel müdür, daire başkanı ya da bakan yardımcısı düzeyinde bir katılım sağlanıyordu; 2019’da bu heyetle ben de Birleşmiş Milletlerde bulundum ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğimiz, üyeliklerimiz devam etmekte.

Pandemi döneminde de yine engelli ve yaşlı bakım kuruluşlarında görev yapan meslek elemanlarına yönelik güçlendirme eğitimleri verildi. Evet, yaşlılarımız korundular, çok iyi hizmetler sunuldu ancak bu hizmetleri sunarken karantina usulü çalışma sebebiyle sosyal hizmetler alanında çalışanların da tükenmişliklerini gidermek amacıyla bir mesleki güçlendirme eğitimi programı yürüttük.

Yine, UNDP ve GAP İdaresi Başkanlığıyla “Yaşlılık Çalışmaları Webinar Serisi” düzenledik. Burada yaşlılar, aileleri, yaşlılara bakım veren kurumsal görevlilere 15 program düzenlemiş olduk.

Yine, insan hakları perspektifiyle bir konferans düzenledik ve en sonunda “Pandemi Döneminde Yaşlı Refahı ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar Sempozyumu”nu gerçekleştirmiş olduk. Bunların hepsi merkezimizin “web” sitesinde bulunan ve sonuç raporları açıklanan çalışmalardır.

3’üncü yaş üniversitesi uygulamalarımıza aslında kurulduğumuz günden bu yana devam ediyoruz. İki temel başlıkta bu uygulamaları gerçekleştiriyoruz. Kuşaklar arası dayanışma buluşmalarını öğrencilerimiz, gençlerimizle birlikte huzurevlerimizi ziyaret ederek orada yapılandırılmış bir program... Yani yapılandırılmış program sadece bir ziyaret değil, bunun içinde hayat boyu öğrenme, bilgilenme ve bilgi, beceri, yetenek geliştirme gibi bir hedefimiz var; yaşlıların kendi becerilerini yeniden keşfetmelerini sağlayabilecek uygulamalar yapıyoruz. Aktif ve sağlıklı yaşam buluşmalarını da bizim üniversitemizin Tandoğan kampüsünde merkezimizin küçük erişilebilir bir idari binası var ve güzel bir bahçemiz var, orada gerçekleştiriyoruz. Hatta yarın bu buluşmalardan birini yapacağız. Millî Eğitim Bakanlığımızın ilgili Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, yine, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü iş birliğiyle yaşlılarımızın ve gençlerimizin bulunduğu bir ortamda onlara yönelik aktiviteler düzenlemiş olacağız.

3’üncü yaş üniversitelerinin şu anda dünyada konuşulan bir konu olduğunu hepimiz biliyoruz, mevcut, ülkemizdeki uygulamalar da var. Ben 3’üncü yaş üniversitelerinde yapılan uygulamaların işte, yaşlılığa özel olarak tanımlanmış olan örgü örme, yemek yapma vesaire gibi konuların çerçevesinin

daha dışına çıkması gerektiğini düşünenlerdenim çünkü bunlar zaten yaşlılıkla özdeşleşmiş konulardır. Eğer biz böyle devam edersek bu uygulamalarla yaşlılığa özerk o kalıp yargıları da pekiştirmiş olabileceğimizi düşünüyorum. Örneğin yaşlıların dijital uygulamalara uyumunun sağlanması, yine onların bilgi ve deneyimlerinden yararlanılması gibi hususları öncelemeliyiz diye düşünmekteyim.

Dünyada yaşlı nüfusa baktığımızda, 2019 Birleşmiş Milletler Yaşlanma Raporu'na göre -ki son rapordur bu- 703 milyon kişi 65 yaş üzerinde. Bunlar içinde en yüksek gruplardan biri yine, 143 milyon kişidir 80+ yaş grubu ki bakımın arttığı bir yaş dönemidir. O yüzden bu nüfus grubunun sayısı bizim için dünya ve Türkiye'de de önemlidir. Doğuşta beklenen yaşam süresi, dünya ortalaması 72,3 yıl olarak belirlenmiştir.

Avrupa ve Latin Amerika'da yaşlılar için kamu yardımları yaşamın temelidir ve daha çok kamu transferleriyle yaşlılar yaşamlarını sürdürmektedir. Ancak son çalışmalara baktığımızda, aslında yaşlılığın merkeze alınmasının, Avrupa başta olmak üzere -ki en yaşlı kıtadır Avrupa- temel amacı, artan sağlık maliyeti ve harcamaların yüküdür. Burada “kamu transferleri” derken emeklilik maaşları da bunu kapsamaktadır. Güney ve Güneydoğu Asya'da ise yaşlılar daha çok kendi servetleri ve birikimleriyle yaşamlarını sürdürmektedirler. Yüksek gelirli ülkelerde de kamu ödemeleri ve transferleri yüksektir. Avrupa dışında tüm ülkelerde emeklilikle birlikte gelir yüzde 14 ila 25 arasında azalmaktadır. Avrupa'daki oran daha düşüktür.

Yaşlı bağımlılık oranından söz edildi. Aslında, çalışan her 100 kişinin karşıladığı emekli maaşı anlamına gelmektedir; Türkiye'de şu anda 14'tür, Japonya'da ise 51'e kadar yükselmiştir, Finlandiya 39, Yunanistan belki 37, Almanya 36, Bulgaristan 36, bu şekilde.

930 milyon kişi hane halkı gelirinin yüzde 10'unu sağlık giderlerine harcamaktadır.

Dünyada şu anda tartışılan bir konu var, burada dile getirmek istiyorum. Bu, “evrensel sağlık sigortası” konusudur çünkü özellikle yaşlı yoksulluğunun ve diğer dezavantajlı gruplardaki yoksulluğun önlenmesi için aslında bizdeki genel sağlık sigortası sistemine benzer bir uygulama olduğunu söyleyebiliriz ama daha hak temelli ve erişimi de kapsayan bir anlayışı var. Şu anda, Birleşmiş Milletler evrensel sağlık sigortasını son yıllarda dile getirmektedir. Pandemi öncesinde de çok önemli ve gündeme alınmış bir konuydu, pandemi geçtikten sonraki ilk gündemleri yine bu oldu Birleşmiş Milletlerin.

Türkiye'de yaşlı refahı alanına baktığımızda, aslında son yirmi yılda çok önemli yol katettiğimizi net olarak söyleyebilirim bir bilim insanı olarak. Zaten 1982 yılındaki Anayasa'da “Yaşlılar, Devletçe korunur.” şeklinde bir maddemiz var. Ve onun haricinde, 2002 yılında Madrid'de Yaşlanma Uluslararası Eylem Planı'nın hemen arkasından Türkiye 2006 yılında Yaşlanma Ulusal Eylem Planı'nı çalışmıştır Devlet Planlama Teşkilatı aracılığıyla. Sonra 2007 yılında engelli haklarına ilişkin sözleşme imzalanmıştır ve bunun arkasından da kanunu ülkemizde çıkarılmıştır; ilk imzalayan ülkelerden biriyiz. Sonra 2009 yılında, yine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı çalışılmıştır ve 2011 yılında da Bakanlığın bütün aktörlerinin bir araya gelmesiyle Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015-2020 Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ülkemizde çalışılarak ülke düzeyinde uygulama programı da gerçekleştirilmiştir. 2016'da Aktif Yaşlanma Strateji Belgesi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çalışılmıştır. 2017 yılında Türkiye Yaşlı Hizmetleri Raporu yine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı, yaşlılık alanı için çok özel bir noktadır çünkü yaşlanma ilk kez özel ihtisas komisyonu olarak çalışılmıştır; ben de komisyonun raportörlüğünü yaptım. Sonra da On Birinci Kalkınma'da da bu devam etmiştir.

2019 yılı “Yaşlılar Yılı” ilan edilmiş ve ilk Yaşlılık Şûrası düzenlenmiştir. Bunun, bu çalışmanın da bilim kurulu başkanlığını yürüttüm ben. Burada görmüş olduğunuz başlıklarda, çok sayıda STK’ler bilim insanları, kurum ve kuruluşlar her kesimden insanın katılımıyla bu çalışma gerçekleştirildi ve bir sonuç raporu yayınlandı. Bir sonraki şûraya kadar, neler yapıldı, hangi gelişmeler sağlandı, bunu da izlememiz gerekiyor.

Yaşlanma tek boyutlu bir şey değil. Kronolojik yaş, hepimizin bildiği yaştır; içinde bulunduğumuz aslında sayı ile ifade ettiğimiz yaş, kronolojik yaşlanmadır ama onun dışında kas, iskelet sistemimizin bozulması, organlarımızın eskisi kadar işlevsel çalışmaması, toplum içerisinde “yaşlı” olarak tanımlanmamız... Örneğin babaanne olduk, anneanne olduk ya da dede olduk; yaşlandık. Belki çok erken yaşta evlendik, o yaş grubunda değiliz ama toplum bize “yaşlı” diyebiliyor.

Psikolojik olarak yaşılanıyoruz çünkü karar verme sürecini eskisi kadar hızlı yönetemiyoruz, özellikle hafıza, alzheimer, demans gibi hastalıkların görülme sıklığı sebebiyle de psikolojik yaşlanma, kayıplar sebebiyle de hızlanabilmekte.

Toplumsal olarak yaşlanma ise... Toplum içerisinde yaşlı nüfusun genel nüfus oranına yüzdesi toplumsal yaşlanmayı ifade ediyor. Birleşmiş Milletlerin bununla ilgili bir sınıflandırması var “Yüzde 10 ve üzerinde ise artık o toplum yaşlı nüfustur.” diyor, “O toplum yaşlı toplumdur.” diyor. Ancak Birleşmiş Milletler de bu biraz önce bahsedilen erken yaşlılık, 65-74 vesaire gibi ve bununla ilgili sınıflandırmalardan gün geçtikçe vazgeçmekte. Neden? Şimdi, İsveç, İsviçre gibi ülkelerde doğuştan beklenen yaşam süresi seksen bir, seksen iki yıla kadar çıkmışken Afrika’da altmış yıla kadar kalmakta ya da Afganistan’da altmış civarında, elli beş-altmış civarında olmakta. Dolayısıyla Birleşmiş Milletler “Bizim yaptığımız sınıflandırmanın tüm dünya ülkelerinde kullanılması uygun değil bu durumda, yani bir yerde ömür uzamışken diğer yerde biz veri bile toplayamıyoruz, Afrika’da.” demekte. Bu nedenle her toplumun kendi sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları içerisinde yaşlanmayı değerlendirmesi gerektiğine vurgu yapmakta. O nedenle, bu toplumsal yaşlanmanın tanımı da gün geçtikçe değişmekte.

Ekonomik yaşlanma, hepimizin bildiği gibi emeklilikle birlikte başlayan bir süreç. Ancak burada dikkat çekmemiz gereken grup özellikle sigortalı, sosyal güvenliğe dâhil olmayan işlerde çalışan, örneğin tarım işlerinde, hizmet işlerinde çalışan kişilerin sağlıklarının el verdiği sürece çalışması; yani sosyal güvenlikte 65 emeklilik yaş sınırı iken diğerlerinin emeklilik yaşı belli değil, sadece sağlıklarıyla sınırlı. O nedenle, ekonomik yaşlanmada da bu farklılıkları dikkate almamız gerekiyor.

Sosyokültürel durum açısından baktığımızda -aslında ifade edildi bir kısmı- Türkiye’de şu anda 8 milyon 245 bin 124 kişi 65 yaşın üzerinde; TÜİK’in son verisi. Buraya özellikle ben sayı koydum; yüzde olarak da yüzde 10’a yaklaştık; 9,7. Bu sayı birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan daha fazladır. Bu hiç göz ardı edemeyeceğimiz bir kitledir, ortanca yaş yani nüfusumuzun yüzde 50’si 33 ve daha büyük yaştadır. Erkeklerde bu yaş daha az; kadınlar daha uzun yaşamaktalar bildiğiniz gibi.

Bölgeler arası farklılıklar var, yaşlı nüfusu en fazla olan illerimiz Sinop, Kastamonu, Artvin; en az yaşlı nüfusu olan illerimiz ise Şırnak, Hakkâri ve Şanlıurfa olarak ifade edilmekte.

Burada, buradaki şekilde 2040 yılı kritik, 2080’lere gitmeden çünkü 0-5 yaş grubundaki çocuk nüfusu ile 65+ nüfusun birbirini artık iyice ondan daha fazla olan... Yani yaşlı nüfus, 0-5 yaş grubundaki nüfus grubunu geçmiş olacak. Tabii, Türkiye’de aslında 6 milyon 112 bin 760 hanede yani yaklaşık her 4 haneden 1’inde 65+ nüfusta bir birey yaşamakta. Bunun büyük bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmakta. Kadınların ise büyük bir çoğunluğu, neredeyse erkeklerin yarısı kadarı resmî nikâhla evli değil. Yani yalnız yaşamalarının temel sebeplerinden bir tanesi kendilerinden büyük erkeklerle evlenmeleri, erkekler hayatını kaybettiğinde kadınların 2’nci kez evlenmeyi tercih etmemeleridir.

Mutluluk kaynakları, yine TÜİK verileri bunlar; tabii ki aile çok önemli, çocuklarla birlikte olmak çok önemli. 1 milyon 561 bin 398 hanede tek başına yaşayan yaşlı fert bulunmaktadır. Yani buradan şunu anlamalıyız: Biz burada ifade edilen sayıdaki her haneye rutin olarak en az haftada bir kez bir personel göndermeliyiz, kurumsal bir hizmet göndermeliyiz; buradan bunu anlayabiliriz.

Okuma yazma oranı bizim için çok kıymetli yaşlılık döneminde. 2016 ile 2020 arasına baktığımızda okuryazarlık oranı ve eğitim oranı artmakta çünkü yaşlıların hizmete erişimi, sağlık okuryazarlığı ve diğer birçok konudaki okuryazarlık için eğitim düzeyinin yükselmesi önemli. Burada aslında yüzde 20'lere kadar her 5 yaşlıdan 1'i okuryazar değil diye tanımlayabiliriz şu anda.

Bu yapmış olduğumuz proje, Kuşaklararası Dayanışmanın Değerlendirilmesi Projesi'nde dayanışmayı temel 6 boyutta incelemiştik; duygusal dayanışma, normatif yani değerlerin uyumuyla ilgili, uzlaşmaya dayalı, işlevsel, ilişkisel dayanışma boyutlarında. Hem 20-56 yaş grubundaki çocukların hem de yaşlıların aslında kendi içlerinde yaptığı değerlendirmelerin gayet olumlu olduğunu görmekteyiz. Ancak "işlevsel dayanışma" dediğimiz hem ekonomik transferler çocuk ve ebeveynleri arasında hem de bakım yani iş bakım emeğine dayalı. Yani evde bakıma dayalı transferlerde çocukların yaşlılarına bakım verdiğini görmekteyiz ama yaşlıların aynı şekilde torunlarına bakma ve çocuklarının hayatına katkı sağlamada geri planda kaldığını görmekteyiz. Bu yine, bizim aslında yaşlı profilimizle de alakalı diyebiliriz; daha çok, sağlıklarının kötü olması, aynı evde yaşıyor olmaları ama buna karşın çocukların daha fazla yaşlıya emek vermesi. Zaten dediğim gibi huzurevi, tercihte, bakım seçeneğinde Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nda da son seçenek. 1'inci sırada: "Çocuklarım bana baksın, eşim bana baksın." 2'nci sırada: "Evde bir bakıcı olabilir ancak çocuklarımızın kontrolünde olabilir." İşte en son seçenek de: "Çocuklarıma yük olmamak için huzurevinde..." Bu da yüzde 12 oranındadır ama şu anda ülkemiz olarak en güçlü sunmuş olduğumuz yaşlı bakım modeli de huzurevi modelimizdir, beş yıldızlı otel ayarında hizmet verilmektedir ve yaşlıların yüzde 50'ye yakını bu huzurevlerinde ücretsiz kalmaktadırlar ve ücret verenler de aynı zamanda maliyetin neredeyse, belki de sekizde 1'i kadar bir maliyet ödemektedir yani diğeri yine devlet tarafından sübvansede edilmektedir.

Kurum bakımı maliyetli bir bakımdır, o yüzden hem yerinde yaşlanma ilkesine göre hem de çocuklarıyla, aynı mahallede, gençliğini geçirdiği... Çünkü zihinsel bir haritası var, yaşlıların yerini değiştirmek bazen çok kolay değil ancak yaşadıkları konutları yaşlılık dönemine uygun ergonomik koşullarda düzenleyerek yerinde bakım, evde bakım en önemli seçenektir; en gelişmiş ülkelerde de böyledir, İsveç, İsviçre gibi ülkelerde de sağlık bakımı yani palyatif bakıma ginceye kadar yaşlılar mutlaka evlerinde bakılır, devlete maliyeti çok büyüktür çünkü diğer türlü. Biz şu anda -ileride aslında anlatacağım ama yeri gelmişken devam edeyim- 60 yaşında huzurevine yaşlı alıyoruz ve sosyal yoksunluk ve ekonomik yoksunluk temel kriterlerimizden biri. Eğer yaşlı "Evinde yalnız yaşıyorum ve sosyal olarak kendimi yoksun hissediyorum." diyorsa, o zaman biz bunu huzurevine alabiliyoruz çünkü bir kriteri karşılamış oluyor. O nedenle, biraz önce Genel Müdürümüzün bahsettiği gibi, geçişli, aşamalı hizmetlere ihtiyacımız var, bütünleşik hizmetlere ihtiyacımız var. Bir portal, bir kayıt, bir veri -işte, sağlık sisteminden de olabilir bu sosyal hizmet sisteminden de olabilir- belli bir yaş grubunda -normalde, mesela, çalışma yaşamında 55 artı ileri yaş grubu olarak tanımlanıyor ya da 60 ortalama bir yaş diyebiliriz- 60'tan itibaren bir sisteme düşmesi ve burada hizmetlerin verilmeye başlanması... Çünkü yerel yönetimler de hizmet veriyor, sosyal hizmetlerimiz de hizmet veriyor, mükerrer hizmetleri de önlemek adına, evde bakımda, haftada 1 kez, sonra üç günde 1 kez, sonra belki her gün, sonra yirmi dört saat gibi, hizmetlere geçişli bir model izlemeliyiz diye düşünmekteyim.

Yaşlı ihmal ve istismarı önemli bir konudur. Biraz önce evde bakımdan bahsettim, söylüyorum ancak bakıcının ve yaşlının sadece evde tek olduğu durumlar istismarı da arttıran durumlardır; orada mutlaka bir kontrol sistemi olmalıdır. Şu anda özel huzurevleri -ben çok fazla kurum geziyorum yani uygulamanın içinde olmaya çalışıyorum- en son seçenek, diyor ki: “Bakıcılarla artık baş edemedik, o yüzden mecbur huzurevine yatırdık çünkü bir denetim sistemi var, bir kontrol sistemi var.” O yüzden, yaşlı ve bakıcı evde tek ise özellikle o gruptan başlayarak bir denetim sisteminin de oluşturulması gerekiyor. Bizim yaptığımız bir çalışmada, 5-6 boyutta yaşlı istismarını test ettiğimiz bir çalışmada yüzde 20 yani her 5 yaşlıdan 1’i istismar tanımladı ne yazık ki. Tabii, finansal istismar çok, şu anda dolandırıcılık çok yaygın. Bunu özellikle incelemeliyiz. Genel Müdürümüzün söylediği gibi, bu 65 yaşını doldurduğu gün noter onayıyla karar vermeyi bir ayrımcılık unsuruna dönüştürmememiz gerekiyor. Elbette ki bazen fark edilmeyen alzheimer riski olabiliyor, işte, aile bir yıl fark etmiyor, “Emekliye ayrıldı, işte, çok agresif, çok sinirli...” Dışarı çıkıyor, arkadaşlarına senet imzalayan birçok vaka geliyor, duyuyoruz da. O yüzden, bazen fark edilmeyebiliyor. Yine, böyle, yıpratıcı olmayan bir sistemle, sağlık kontrolüyle bunların tespit edilmesinde, mümkünse üç yıllık, beş yıllık aralıklarla bu raporun genişletilmesinde yarar görmekteyim çünkü diğer türlü bizzat kendisini toplumdan dışlanmış hissediyor. Yani fark etmeden imza atmaya gittiğinde “Hani nerede noter onayınız?” denilen birçok yaşlı ya da yaş almış kişiyle karşılaşabiliyoruz.

Bir de kendini ihmal konusu var. Bunlar bizim aslında kendi ürettiğimiz de kavramlar. Bu, yaşlı istismarı konusunu çalışırken baktık ki yaşlının aslında bizzat kendisini de ihmal ettiğini gördük. Burada, yalnız yaşayan yaşlılarda ve bekar çocuğuyla birlikte yaşayan yaşlılarda kendini ihmal yüksek. Örneğin, yemeğini geciktirme, yemeğini yapmama, evini temizlememe gibi; demek ki bunlar da bizim için hizmet sunumunda öncelikli risk grubu.

Göç konusunu da biz ele aldık hatta Türkiye’de ilk çalışma oldu, dünyada da sayılı çalışmalardan biri oldu. Ülkemizdeki yabancılarla yaptığımız bir çalışma; dil engeli var, tabii ki etnik anlaşmazlıklar, toplumdan dışlanmışlık, bunların bir kısmını hissediyorlar, yüzde 50’si de Türkiye’de kalmak istemiyor yaşlıların.

Yaş ve yaş ayrımcılığı... Aslında, bazen toplumun içinde çok doğallaşmış tutum ve davranışlar olabiliyor, incelediğinizde bunların büyük bir çoğunluğu yaş ayrımcılığına dönüşebiliyor. Bunu biz iş yerinde incelemiştik. Normalde, diğer araştırmalarda, iş yerinde ileri yaştaki çalışanların ayrımcılığa maruz kaldığı çıkarken bizim çalışmamızda, Türkiye’de aslında genç çalışanların ayrımcılığa maruz kaldığı çıktı, yaşı ileri olanlara hürmet gösterildiği ortaya çıktı ama şunu vurgulamak istiyorum açıkçası burada: Bu kadar ilerleyen, değişen, gelişen teknolojiyi eğer iş yaşamında kullanamazsa yakın gelecekte ileri yaş grubu ciddi bir ayrımcılığa maruz kalabilir diye düşünmekteyim. O yüzden, eğer çalışmaya devam edecekse ileri yaş grubu, bu işin yeni kuralları ve gereklilikleri çerçevesinde onların eğitimlerinin ve yaşam boyu öğrenmelerinin mutlaka tamamlanması gerekiyor.

Yaşlılığın başlangıcıyla ilgili EUROSTAT’ın, Avrupa İstatistik Ofisinin yapmış olduğu, düzenli olarak yapmış olduğu bir çalışma var. Örneğin, Avrupa’da yaşlılığın 64 yaşında başladığı düşünülürken Türkiye’de ortalama 58 yaşında başladığı düşünülmekte. O yüzden, yaşanan her yıla değer katmak gerekiyor. Bu çalışmada aslında yaşlı nüfusun artmasıyla ilgili endişeler de dile getirilebiliyor ama ülkemizdeki oran az, Avrupa’da bu oran çok daha yüksek.

Bir de yaşlının kendine ayrımcılığı -ben artık yaşlandım- şimdi bu konuyu çalışmaya başlayacağız biz. Bizim zaten toplumun ayrımcılık yaptığını düşündüğümüz noktalar var ama bizzat bireyin kendisinin de “Ben yaşlandım.” diye kendine bir kılıf giydirmesini de ayrı bir husus olarak değerlendiriyoruz açıkçası.

Bir de şöyle, bu tanımı yaşlılığın başlangıcı için aslında uygun bulduğumu ifade ediyorum, kendim tanımladım: İnsanın zihninin yapabilecekleri ve istedikleriyle bedeninin yapabilecekleri arasındaki fark, yaşlanma. Toplumun kendinden bekledikleriyle, bireyden bekledikleri ile bireyin yapabilecekleri arasındaki fark, yine, yaşlanma olarak tanımlanabilir.

Yaşlı hakları çok önemli bir husus. Şu anda Birleşmiş Milletlerin ortaya koyduğu yani imzaya açmış olduğu bir yaşlı hakları belgesi yok ve bu çalışma grupları, işte, Avrupa Komisyonunun gelecek hafta yapacağı toplantıların hepsinde ülkelerin yaşlı haklarıyla ilgili yapmış olduğu gelişmeleri incelemekteler, geri bildirim almaktalar ancak 90'lı yıllarda Birleşmiş Milletler sadece yaşlıların yaşam kalitesine ilişkin standartları belirledi. Bağımsızlık, burada temel unsurlardan bir tanesi; bireyin kendi yaşamını yönetebilmesi, kendi kararını verebilmesi. Bir örnek de anlatmak istiyorum: Kanadalı bir hocayla sohbet ediyorduk. “Biz aile olarak çok bağlıyız, yaşlılarımızı asla ayrı tutmayız, bizim bağlarımız çok güçlüdür.” diye anlatıyorum, o da dedi ki: “Bizim bağlarımız da çok güçlü, anneannem 75 yaşında ve arabası var, alışverişini kendisi yapabiliyor ama biz her hafta sonu zaten birlikte zaman geçiriyoruz.” Bağımsızlık derken aslında bireyin sahip olduğu diğer kaynaklarla birlikte kendi yaşamını yönetebilmesini de kapsadığını söyleyebilirim.

Katılım, topluma katılım... Biliyorsunuz, Azerbaycan’da İhtiyaarlar Şurası var. Herkes, her düzeyde, yerel yönetimlerde hatta köylerde, mecliste; her yerde olması gereken bir katılım sistemi.

Bakım temel bir hak. Sosyoekonomik düzeyi ne olursa olsun, ister zengin ister yoksul olsun, ister kadın ister erkek, köyde, kentte yaşasın, herkes yaşamının bir döneminde bakıma ihtiyaç duyacaktır; hele uzun yaşıyorsa bu kaçınılmazdır. Yaşlanmak da bir kismettir, herkes uzun yaşamayabilir elbette ancak yaşanan zaman diliminde, o yüzden, saygın bir bakım, saygın bir yaşam sonu mutlaka sosyal politikaların ve hizmetlerin hedefinde olmalıdır.

İhtiyaarlar hiyerarşisi var, hepimiz belki duymuşuzdur, aşamalıdır Maslow’un ihtiyaarlar hiyerarşisi. Yaşlılarda, mesela, kendini gerçekleştirme 1’inci sırada çünkü bilgi ve deneyimleriyle birlikte topluma katkı sağlamayı arzu eden bir yaş grubundan bahsediyoruz; saygındır, değerlidir, aslında toplumumuzun direğidir çünkü dil, tarih dağarcığımızı gelecek nesillere aktaran yaşlılarımızdır. O yüzden, onların bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak bizler için önemlidir.

Bir “gümüş ekonomi” kavramı var. Aslında konu çok geniş tabii ama yaşlıların yoksulluk oranının 2020’de yüzde 16 olması... Şimdi, bizim yaşlılarımız, dediğim gibi, eğitim düzeyi düşük, dolayısıyla düşük statülü ve düşük ücretli işlerde çalışan bir kesimden geliyor. Bundan sonraki yakın gelecekte yaşlıların aslında yoksulluk oranının daha da düşeceğini beklemekteyiz yani yükselmesini değil, azalmasını beklemekteyiz. Burada gümüş bir ekonomi var, çalışmaya devam edecekler. O yüzden çalışma koşullarının dizaynında bu grubun, yaş grubunun dikkate alınması lazım.

“Bakım ekonomisi” kavramı çok önemli. Bunun merkezinde de kadın, gerçekten, yer almakta, doğal bir şekilde yer almakta. Aslında evinde yaşlısına bakan, bir süre sonra o yaşlıyı kaybeden ama bilgi ve becerisi olanlar için Mesleki Yeterlilik Kurumunun yeni bir çalışması var; biz de buna katkı sağlamaya çalıştık. Herhangi bir okul mezunu olmaksızın evde bakım için seviye 1, 2 ve 3’te başvuran herkese sınav yapıp ona sertifika verebilecek, dolayısıyla istedikleri yerde istihdam edilebilecekler; bu şekilde.

İş gücüne katılım oranında da şöyle bir zıtlık var: Örneğin “Gelişmiş ülkelerde yani ekonomik açıdan iyi ülkelerde yaşlıların emeklilikten sonra çalışması çok beklenmez. Eğer emeklilikten sonra çalışıyorsa yoksulluğa işaret eder.” diye bir yorum vardır. Burada da “aktif yaşlanma” kavramıyla zıt bir durum ortaya çıkmakta. Normalde biz insanların sağlıkları elverdiği sürece, ömür boyu üretmesini beklerken hani emeklilikten sonra bir ücret karşılığı çalışması da yoksulluk olarak yorumlanabilmekte.

Türkiye’deki yaşlı bakım hizmetlerinden Bakanlık yetkililerimiz bahsettiler; o yüzden burayı hızlı geçmek istiyorum.

Türkiye’de beklenen yaşam süresi şu anda, elbette, baktığımızda ortalama 78,3 yıl. Bu noktada, sağlık açısından OECD ülkeleri arasında en başarılı ülke olarak tanımlandık çünkü doğuştan beklenen yaşam süresi önemli bir sağlık göstergesidir, kriteridir ve Türkiye bunda başarılı oldu. Şu anda kadınlarda 81 yıl, erkeklerde ortalama 75,6 yıl yaşam beklentisi var ve tabii, burada bir farklılık söz konusu, sağlıklı yaşam yılı beklentimiz düşük; işte bizim bu açığı kapatmaya odaklanmamız lazım. Bu kadar uzun yaşarken sağlıklı yaşamak yıllara değer katmak, yaşam katmakla da aslında hiç bağdaşan bir husus değil. “Aktif ve sağlıklı yaşlanma” kavramı burada bu açığı kapatmak için kullanabileceğimiz yaklaşımlardan bir tanesi olabilir. Mesela ortalama 58,3 yıl sağlıklı yaşam beklentimiz; 78,3 yıl diğer tarafta; arkada yirmi yıl kadar fark var. İşte, bu, bakım ihtiyacını da oldukça arttıran bir unsur.

Yaşlılık bir engellilik, bir hastalık değildir ancak yaşlılıkla beraber engel oranı ve bağımlılık oranı artar; bunu göz ardı edemeyiz. Özellikle buradaki tabloda görmüş olduğunuz gibi, 75 yaş kırılma noktasıdır. 75 yaştan itibaren bu, bakım ihtiyacı daha da artmaktadır. Alzaymır hastalığı çok hızlı artmakta ve kadınlarda daha çok görülmekte. Burada bakım açısından ailenin alzaymır hastasına bakacak bilgisi ve becerisi yoktur ve bakım verenin de yaşamını, aile yaşamını doğrudan etkileyen bir husustur. O yüzden, alzaymır hastasına evde bakım verenleri özel bir grup olarak ele almalıyız. İhtisaslaşmış kuruluşlar şu anda devreye giriyor ancak hastalığın 3’üncü evresinde kuruluş bakımı mümkün ama ilk 2 evresinde büyük ihtimalle yine evde bakılmaya devam edilecektir. Neden? Aile, yaşlısını bırakmak istemiyor; yaşlı, evinden ayrılmak istemiyor hatta evde yabancı bir kişi dahi görmek istemiyor. Çok zorlu bir alan, bakım yükünü çok arttıran bir alandır. O yüzden bu grup için eve destek ihtiyacı fazladır.

Kuruluşlarımızın durumu: Dediğim gibi, huzurevleri... Gerçekten, ben iki üç hafta önce Bakü’de huzurevi ziyaret ettim, geçen hafta Almanya’daydık, orada 3 huzurevi ziyaret ettik; dünya standartlarında huzurevi uygulamamız mevcuttur, bunu gönül rahatlığıyla bu Komisyonda dile getirmek istiyorum. Mesela Azerbaycan’da 300 kapasiteli 1 tane huzurevi var, kapasitesinin 190’ı dolu ancak sahada bin evde bakım personeli var.

“Çoklu bir bakım modeline ihtiyacımız var.” dedim. Yaşlıyı merkeze alarak yaşlı ve ailesine hizmet sunacak sosyopolitik kurumlar, bununla ilgili sosyal politikalar, hepsini çevreleyen... Bu, tabii, büyük kentlerde kaybettiğimiz komşuluk ilişkisi, sosyal kontrol, sosyal destek; bunların da ayrıca konuşulması gerektiğini düşünmekteyim.

Burada, çoklu bakımda -dediğim gibi- 2017’de yazmış olduğumuz kitapta aslında bu bakım modelini aşamalı olarak verdik, hatta orada, hizmet, karşılığında hizmetin menüsü yani herkes parasını vererek kendini baktırmaya hazır aslında. Yani o nedenle, bir hizmet yaygınlaşması gerçekleşirse zaten bu kendiliğinden oluşacaktır. Öncelikle, yaşlının evde vaka yönetimiyle bakılması, desteklenmesi, sonra bakım ve destek hizmetlerinin yürütülmesi, gündüzlü bakım hizmetlerinin devreye girmesi, sonra da yatılı bakım olması ve tüm aşamalarda sağlık hizmetiyle bunun desteklenmesine ihtiyaç var.

Yaşlılık çok geniş bir konu aslında. Yani herkesin evde büyükleri var ve herkes konuştuğunda kendi yaşam deneyimleri üzerinden bunu aktarabiliyor ama çok sınırlı bir konu değil, çok uzun bir konu. Çok kısaca, yalnızlık en önemli sorun. Biliyorsunuz, İngiltere bir yalnızlık bakanlığı kurdu, Japonya evlere robot koydu ki yalnız hayatını kaybedenleri bildirsinsin diye çünkü Japonya’da yılda 40 bin kişi yalnız vefat ediyor.

Yoksulluk önemli konulardan biri. Sağlığın kötüleşmesi ve bakım ihtiyacı, bakımın maliyeti ve bakımın yükü. Bakımın maliyetini kim karşılayacak? İşte, bakım sigortası sistemi gelişmiş ülkelerde uygulanan bir sistem. Aslında bizim ülkemizde de bununla ilgili çalışmalar var ancak işçinin ve işverenin buraya katkı sağlaması gerektiği için ayrıca üzerinde çalışılması gereken bir konu.

Nitelikli personel... Hem yaşlı bakımı turizmi potansiyelimiz de var hem de bu anlamda nitelikli personel ihtiyacımız da. Yani illa da iki yıllık üniversite mezunu olması şart değil, çok güzel sertifika eğitimleriyle nitelikli personel yetiştirebiliriz.

Evet, tabii ki yaşlı dostu kentler... Yerel yönetimlerin bu anlamda bu grubu önceleyerek hizmet sunumuna geçmesi gerekiyor, YADES programı yerel yönetimleri bu anlamda destekliyor ancak yerel yönetimin sosyal belediyeçilik anlayışıyla da sınırlı kalan bir hususa da dönüşebiliyor.

Ülkemizde huzurevine kabul yaşıımız 70'e çıkarılmalı diye değerlendiriyorum. Evde bakım güçlendirilerek, destek hizmetleri yaygınlaştırılarak bu yaş sınırını yükseltmeliyiz çünkü yaşam süresi olarak 78,3 gibi bir ortalama bahsediyoruz.

Yine, yaşlılarla çalışacak uzmanlaşmış personelin yetiştirilmesi ve grupların ya da yaşlılara hizmet sunan diğer grupların da yaşlılık konusunda farkındalığının kazandırılması. Yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerimizde doktor ihtiyacı oluyor. Aile hekimleri ilgileniyorlar ancak "geriatri" diye bir alanımız var; iç hastalıkları uzmanlığından sonra artı üç yıl yan dal yapıyorlar ve sayıları çok az, 100'e yakın, 100 civarında şu anda ülkemizde ve bu doktorlarımız mecburi hizmetlerini huzurevlerinde yapmalı diye düşünüyorum çünkü gerçek bir uygulama alanıdır. Yoksa diğer türlü, normal sağlık kuruluşlarında hizmet sunumuna devam ediyorlar ve böylece, aslında burada da daha gerçek bir hizmet sunumu gerçekleşmiş olur.

Yine, uzun süreli bakım sigorta sistemi mutlaka kısa vadede düşünmemiz gereken bir konudur. Gündüzlü bakım hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır, yapılandırılmış bir şekilde yaygınlaştırılmalıdır. Yani günlük eğitim programı, günlük program ne olmalıdır? Sadece bir araya gelmek şeklinde değil, işte, sabahdan başlayıp ikindiye kadar geçen sürede o kurumda neler yapılmalıdır? Yani yeniden o keşfetmeyi sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Bakım ve rehabilitasyon kısmı çok öncelikli bir başvuru sistemidir, oraya başvuruların çok hızlı bir şekilde... Özellikle büyük şehirlerde bazen personel azlığı sebebiyle de bu hız yakalanamamaktadır.

Evet, hem yaşlılar hem de ailelerin bakım yükünü hafifletecek modelleri gözden geçirmeliyiz.

Emeklilerde tek emekli maaşı olanların, evi kira olanların, çocukları öğrenime devam edenlerin sosyal koruma kapsamına alınması önemlidir. Yaşlılığa hazırlık için bu elzemdir.

Yine, yaşlılara yönelik hizmetlerde yerel yönetimlerin iş birliğinden yararlanılmalıdır.

"Yaşlı dostu kent" kavramı önemlidir ve yaşlıların bilgi, deneyimlerinden yararlanabileceğimiz ortamlar oluşturmalıyız; sosyal ortamlar, dijital ortamlar.

Biz, bu yabancı bakıcılarla ilgili 35 bakıcıyla derinlemesine görüşmeyi kapsayan bir rapor çıkardık yani böyle bir sonuç çıkardık. Burada, özellikle Türki cumhuriyetlerden gelen bakıcıların kendileri de sigortalı olmayı tercih etmiyorlar, işvereni de sigorta yapmıyor ancak Filipinler'den gelen bakıcıların ajansları ta ülkeden çıkmadan önce onların sosyal güvenliğini sağlayarak gönderiyor. Bu bir yaklaşım yani bu tabii ki insan haklarına aykırı bir durum, öncelikle işverenin bu hakkı koruması gerekiyor. Daha çok para biriktirmek için kadınlar da bazen bunu tercih etmiyorlar. Burada çoklu faktörler var ancak şu anda özellikle evde yatılı bakımda büyük bir açığı kapattıklarını da söyleyebiliriz. O yüzden, biz de illerde bakıcı havuzu modelini oluşturmalıyız çünkü bu başta kadınlarımız olmak üzere birçok insan için önemli bir istihdam alanıdır; iki ucu vardır.

Dijital beceriler... İnternet kullanma oranı pandemi sebebiyle çok yükseldi, kaçınılmaz oldu ancak akıllı telefon düzeyinde kaldı; e-devlet uygulamaları, e-sağlık uygulamaları gibi diğer detayları da vermemiz gerekiyor.

Medya çok önemliydi yani pandemi döneminde hepimiz buna tanık olduk. Medyanın kullandığı dil, kullandığı görüntüler, yaşlılığa bakışı tamamen dönüştürülebilir niteliğe sahip.

Kuşaklar arası dayanışma, etkileşim yöntemlerini tekrar gözden geçirmeliyiz. Elbette ki veri olmadan olmaz, yaşlılığa ilişkin bir veri tabanı olmalı ya da bütünün içinden yaşı ayırıştırıcı veriler çekilmeli.

Pandemi, afet, kriz dönemlerinde yaşlılara yönelik hizmetlerimiz... Mesela, Vefa Sosyal Destek Grupları kendi içimizden üretmiş olduğumuz bir hizmet modelidir -biz buna dair yurt dışındaki makalemizde de yazdık- çok önemli bir ihtiyacı karşıladı. Kendi kapasitemizle kendi hizmetimizi de üretmiş olduk, bu açıdan çok önemliydi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Biz de teşekkür ediyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Komisyonun çalışma takvimine, Komisyon davet edileceklerin tespiti ile görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine, ilişkin açıklamaları

BAŞKAN EROL KAYA –Şimdi önce ben bir bilgi vereyim, sonra sorulara geçelim.

Arkadaşlar, Komisyonumuzun çalışma takvimiyle ilgili, temmuz ayına kadar çalışacağız yani diğer komisyonlara da baktığımızda temmuzda Meclisin kapanmasıyla beraber ara vereceğiz ve 1 Ekimden itibaren devam edeceğiz. Yani bu şekilde bir öneri var ama nasıl şey yaparsanız ben uyarım. “Biz yazın bütün her gün geliriz, gideriz.” filan dersiniz ben ona da uyarım ama yani bölgelerde olunacağında mutabık kaldık.

İki: Haftaya çarşamba günü Milli Eğitim Bakanlığını ve SGK'yi dinleyeceğiz ancak perşembe günü de müsaadeniz olursa, Ankara'yı yani birkaç yeri bir görelim yani hep beraber gidip bir görelim. Darülacezeyi mutlaka...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Değerli Başkanım, özür dilerim, şöyle yapabilir miyiz: Benim de Çarşamba günü Konya'da suyla ilgili bir görevlendirmem var. Acaba geziyi perşembeye alıp... Yani sunumla gezi tarihi...

BAŞKAN EROL KAYA – Ya, söyledim ama yalnız, Bakana söyledim yani.

Şimdi, dolayısıyla bir de çalışma günüyle ilgili... Haftada iki gün galiba sizi biraz yoracak gibi, öyle gördüm ben bugün, biraz pert olduğunuz gibi geldi bana. Öyle değil mi?

Haftada bir gün mü devam edelim? Bu hafta ikiyle gidelim, haftaya bir gün dinleyeceğiz, ancak isterseniz çarşamba günü dinler, akabinde sahaya çıkabiliriz ya da perşembe günü sahaya çıkarız. Çarşamba gününde mutabık kaldık, dolayısıyla perşembe günü... Henüz bir şey söylemedim, Valimizden rica ettim, bize göreceğimiz yeri, listeyi gönderdiler. Teyit edebilirim geziyi yani haftaya bir günle geçebiliriz, takdir size ait.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Çarşamba günü bizim grup toplantımız var.

BAŞKAN EROL KAYA – Bizim de var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani çarşambayı perşembeyle değiştirebilirsek.

BAŞKAN EROL KAYA – Yaparız, onu yaparız.

O zaman haftada bir gün perşembe mi olsun?

Perşembe öneriliyor...

Cihangir Bey, buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Şunu söylüyorum: Yani bizim bu raporumuzu yetiştirmemiz gereken tarih varsa önümüzde...

BAŞKAN EROL KAYA – Üç ay artı bir ay.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – İşte, o yüzden haftadaki toplantı sayılarını ona göre ayarlamamız lazım ve burada dinlediğimiz insanlara da yeterince vakit ayırmamızın doğru olacağını... Yani bu tempoyu devam ettirir ve haftada bir gün devam edersek inanın bana çok az kişiyi dinleyebiliriz. Bir de böyle bir sorun var.

BAŞKAN EROL KAYA – Eğer çalışırsak üç aya dâhil olur. Yani dolayısıyla takvim otomatikman ağustosta biter.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Meclis günleri çalışalım derim, hiç olmazsa iki gün.

BAŞKAN EROL KAYA – Ha, iki gün; ben uyarım.

Öyle yapalım mı? Haftaya da bir daha siz salimen bir şey yapın, inşallah, haftaya bir daha bakalım ona.

Haftaya perşembe günü toplantı yapıyoruz, sahaya çıkmayı teyit ediyoruz haftada bir gün ama bir daha konuşacağız.

Bir de ben dinlenmesi gerekenlerle ilgili şeyi “WhatsApp” grubuna sizden rica etmiştim, CHP’den geldi, AK PARTİ’DEN geldi, bir de uzmanların hazırladığı, Bakanlıktan aldığımız bilgilerle beraber bir şey oluştu. Onları dinleyecekseniz, her gün yedi sekiz saat burada olmamız gerekiyor. Ona da bir yol bulmamız gerekiyor yani belli bir kısımdan bilgiyi almamız gerekir. Uzmanlarla ilgili de bir çalışma yaptık.

Hocam, seni bekletiyoruz ama.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – Yok estağfurullah.

BAŞKAN EROL KAYA – Arkadaşlar, bilginiz olsun, Aile Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TÜİK, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığından uzman kısımları istedik ama bunlardan uzman isteyeceğiz. Yine, bizi ilgilendiren Maliye Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı soru işareti gibi duruyor. Bilginiz olsun diye söyleyeyim yani böyle bir uzman heyetimiz de çalışmaya başlayacak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Herhâlde görev alanlar var değil mi orada?

BAŞKAN EROL KAYA – Bir kısmı Aile Bakanlığından geldi, Sağlık Bakanlığındakiler de gelecekler.

Şimdi, çerçevesi bu. Perşembe 14.30’da Millî Eğitim Bakanlığı ve SGK’yi dinleyeceğiz, bilginiz olsun.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.-Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Elmas Esra Ceceli, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdür Yardımcısı Vekili Suat Baylan ve Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emine Özmete tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN EROL KAYA – Peki, hocama ve Suat Baylan Bey’e soruları olan arkadaşlarımıza söz veriyorum.

Cihangir Bey, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ediyorum sunumları için ama tıp mesleğinin içinde, bu konuyla iç içe bir insan olmama rağmen bu tek sayfalık şeyden inanm, çok fazla bir şey anlamadım. Birinci konuğumuz bize biraz daha detaylı bilgi gönderebilirlerse çok makbule geçer.

İkinci sunum hakkında da çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN EROL KAYA – Estağfurullah, zaten ikisini birden yapacağız.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Evet, sayın hocamıza ve profesör konuğumuza da teşekkür ediyoruz.

Burada da slaytlar ile basılanlar arasında bir iki ufak tefek uyumsuzluk var, slaytların son versiyonunu gönderirseniz çünkü...

BAŞKAN EROL KAYA – Çok özür dilerim.

Ben söylemeyi unuttum, Komisyon üyelerimizin de bilgisi olsun, ben şunu söyledim: Siz de sunumlarınızı gönderin yani buradaki son sunumunuzda değişiklikler yapabilirsiniz diye. Bilginiz olsun diye söylüyorum.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Yok, yok, estağfurullah. Her zaman olur, son anda da olur yani hepimiz sunum yapan insanlarız.

Bunu bir sorun olarak ortaya koymadım, bilgi kaçırmayalım anlamında... Bize son versiyonunu gönderirseniz, hatta eğer varsa bu konuyla ilgili “text” ya da yazılı bir şeyler, onları da gönderirseniz memnuniyetle okuruz.

Sunumunuz için teşekkür ederiz, sağ olun.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Hızlı bir şekilde soruları alıyoruz.

Ahmet Bey, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sunumunuz için teşekkür ederiz.

Burada 543.049 kişinin evde bakım hizmeti aldığından bahsediyorsunuz. Bunların içinde engelliler de var herhâlde değil mi?

Ne kadarı engelli, ne kadarı yaşlı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ İKBAL KARAMAN - 128 bini 60 yaş üstü.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 128 bini 60 yaş üstü.

BAŞKAN EROL KAYA – Şöyle yapalım mı? Soruları alalım, sonra toptan cevap verilsin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam.

Huzurevinde hizmet alanlar var, işte biraz evvel bahsettiğimiz gibi yalnız yaşayanlar var, ailesi tarafından bakılanlar var. Peki, yalnız yaşayan, ailesi tarafından bakılamayan ve herhangi bir şekilde evde bakım hizmetine, herhangi bir hizmete ulaşamayan yaşlı sayısı kaçtır? Yani o konuda yapılmış olan herhangi bir çalışma var mı? Yani şimdi burada 8 milyon 245 bin yaşlıdan bahsediyoruz, 128 bini evde bakım hizmeti alıyor, huzurevinde kalan 25 bin, 30 bin civarında. Yani büyük bir kısım, anladığım kadarıyla, bu hizmetlerden pek fazla faydalanamıyor gibi geliyor. Bu konuda yapılmış bir çalışma var mı?

Bir de Sayın Hocam yoksulluğun azalacağından bahsetti ben yanlış anlamadıysam. Ama baktığınız zaman, biraz evvel de Sayın Genel Müdürümüze de yoksulluğun ve yalnızlaşmanın arttığından bahsettik biz, rakamlar da bunu söylüyor. Yani siz 2016'nın rakamını verdiniz, 16'dan 16,7'ye çıkmış gibi gözüküyor ama mesela 2018'de 15'ti bu rakam. Yani esasında bakılırsa bir artış var. Dünyada da zaten gelir dağılımında bir adaletsizlik söz konusuyken beklentinizin sebebi ne? Yani yaşlı nüfusunun, yoksulluğun azalacağı konusunda neye dayanarak beklentiniz var?

Bir de şeyi anlamakta zorlandım; mesela, sunumumuzda nitelikli personelden bahsediyorsunuz, öneminden bahsediyorsunuz. Doğrudur ama o esnada da yani “İki yıllık üniversite mezunu olmasına da gerek yok, işte bir sertifika programıyla bu halledilebilir gibi.” diyorsunuz. Ülkemizde ne yazık ki sertifika programlarıyla halledilen...

BAŞKAN EROL KAYA – Sayın Bakırlıoğlu, istirham edeyim...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yoklamada şey yapabiliriz yani niye illa sisteme girmek durumunda kalıyoruz ki? Yani biz devamlı yoklama kâğıdı veriyoruz, herhangi bir problem olmuyor.

BAŞKAN EROL KAYA – Biz seni de yoklayalım dedik. Şey açısından yoklayalım seni, soruyu sor, yorumları daha sonraya bırakalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam.

O zaman sorum ne vardı? Şöyle söyleyelim o zaman: Tabii, kaçak çalışanlarla alakalı, sigortasız çalışanlarla alakalı herhangi bir şey yok anladığım kadarıyla fakat herhangi birisinin evde bakım hizmeti vermesi için alması gereken eğitim nedir, asgari eğitim nedir, hiçbir eğitim almayan bir insan da evde bakım hizmeti verebilir mi? Evde bakım hizmeti veren sigortalı kaç kişi vardır ve bunların ne kadarı yabancısıdır, ihtiyaç ne kadardır? Sorularım bunlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Hüseyin Bey, buyurun.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Dekanım, çok güzel bir çalışma yapmışsınız; çok teşekkür ederiz.

Ben kısa bir iki soru soracağım. Bunlardan bir tanesi yaşlılık ve sosyokültürel durumda yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu iller Sinop, Kastamonu, Artvin; yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu iller Şırnak, Hakkâri, Şanlıurfa. Burada acaba ekstra bir araştırma yapmak gerekiyor mu? Bu 3 şehir kuzeyde, Karadeniz Bölgesi'nde, diğer 3 şehir de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, bunun bir sebebi var mıdır? Böyle bir şey dikkatinizi çekti mi, onu sormak istiyordum.

Bir diğeri de bu yaptığınız değerli çalışmada yaşlıların eğitim durumu göz önüne alındı mı; ilköğretim, ortaokul, lise, üniversite mezunu olup olmadıkları? Ayrıca, bu yaşlıların nerede yaşadıkları, köylerde mi, şehirlerde mi yaşadıkları da bir faktör olarak bu çalışmanın içerisinde bulundu mu? Kısaca bunları sormak istiyorum.

Aslında birçok şey var ama zaman az, yoklamaya da yetiyeceğiz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben de çok teşekkür ediyorum kapsamlı sunumunuz için her iki sunum yapan değerli katılımcıya.

Ben öncelikle Suat Bey’e sormak istiyorum yaşlı bakımı, yaşlılık aylığıyla ilgili. 836 bin yaşlınızın yaşlılık aylığı aldığını ifade ettiniz. Yani demek ki bu kadar sayıdaki yaşlınız herhangi bir sosyal güvenceden uzak olarak yaşamış, herhangi bir emekli aylığı yok, aynı zamanda da bakıma muhtaç yani temel geçim güvencesi yok, aynı zamanda neredeyse fakir aylığına dönüşmüş bir yardım alıyor. Yanılmıyorsam 1.084 lira 55 kuruş, değil mi? Kadınlara ne kadar veriyoruz? İşte son eşinden ayrılmış kadına da 500 TL. Ya, ben böldüm burada, merak ettim günlük ne kadar düşüyor diye, günlük olarak 36 lira yaşlılık bakım aylığı düşüyor, kadınlara da 19 lira düşüyor arkadaşlar. Yani bugün Diyanetin fitreyi bile 40 lira olarak açıkladığı bir ortamda, bu paraları bizler çocuklarımıza neredeyse harçlık olarak vermediğimiz bir süreçte bu insanlar gerçekten nasıl geçiniyorlar, nasıl olağanüstü bir geçim modeli sergiliyorlar ve yeterli buluyor musunuz diye bunu sormak isterim. 200 TL ilaç farkını ve alt bezi maliyetini, tabii, bunlara katmıyorum bile. Hani böyle bir ortamda “mı” gibi yapmak yerine gerçekten bu insanların açlık sınırının -günümüzde son gelen akaryakıt zamları ve işte elektriğe, diğer kalemlere gelen zamlardan sonra- 6 bin TL, yoksulluk sınırının 19 bin TL olduğu ülkemizde 1.084 lira vermek, hani böyle son eşinden ayrılmış ya da işte dul kalmış kadınlara da 500 TL vermiş olmak sadece sıra savmak olarak geliyor açıkçası bana. Bununla ilgili bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum, buradan bunu ifade etmek isterim.

Yine Değerli Hocamıza, Emine Hocamıza -gerçekten ciddi çalışmalar yapmışsınız, yürekten kutluyorum- öncelikle şunu sormak isterim: Hani birtakım yasal düzenlemelerle ilgili kilometre taşlarından bahsettiniz. Bu kilometre taşlarından bahsettiğinizin ne kadarı reel anlamda hayata geçti ve bunu yeterli buluyor musunuz? Örneğin, Almanya’da 14.688 ayakta bakım merkezi var, bizde 32. İngiltere’de huzurevi sayısı bizimkinin 10 katı. Yani sizin de ifade ettiğiniz gibi, yerinde bakım yataklı kurum ve sağlık hizmet maliyetlerini azaltacağı ortadayken -yerinde bakım yapılırken- bizde bu neden hayata geçemiyor, buna ilişkin ne düşünüyorsunuz, düşünceleriniz nedir? Aynı zamanda, hani çocuk hakları, çevre hakları, insan hakları konusunda ve pek çok alanda çalışma varken Birleşmiş Milletlerde yaşlılıkla ilgili bir şeyin neden yapılmadığına dair bir bilginiz var mı? Doğrusu ben ilginç buldum bu şeyi de. Azerbaycan’da da yaşlılık komisyonunun olmasını, ihtiyarlar şûrasının olmasını çok olumlu buldum. Bizde de, öneri olarak, tabii, bu daha sonra yaşlılık komisyonunda da öneri olarak bunların bilge kişi olarak değerlendirilmesi, deneyimlerinden görüş alma ve onların yararlı birer vatandaş olduklarını hissettirme konusundan gerçekten siz de ifade ettiniz; çok değerli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, şimdilik sorularım bunlar.

BAŞKAN EROL KAYA – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Buyurun.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) - Teşekkürler.

Sunumlar için teşekkür ederiz. Hocam, gerçekten detaylı sunumlar, önerilerinize de baktım ama şöyle bir şey var: 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz, kimsesiz ve aylık meselesi üzerinden söylenilmiş. Şimdi, çocukları olup da ama anne babanın gerçekten bakıma ihtiyacı var yani çocuklarının bakamayıp kendi iradesine bıraktıkları yaşlılarımız var. Bunları nasıl çözeceğiz, bunlara dair nasıl bir şeyimiz olacak? Yani aylık meselesi ya da ekonomi meselesi nasıl çözülecek? Bunu soracaktım.

Bir de göçmenlerle ilgili şeyi söylemişsiniz. Şimdi, geçici koruma statüsünde ve yaşlıların özellikle daha fazla mevcut yani göçmen yaşlılarla ilgili... Mesela, bunlarla ilgili baktığımızda yaşlılar daha fazla; kadın, yaşlı, çocuk böyle sıralamasına gittiğimizde de daha fazla. Yani hizmetlere dönük bir planlama mevcut mu, göçmenlerle ilgili yaşlı ve bakım hizmetlerine dönük bir planlama mevcut mu? Bunu soracağım.

Muhtemelen sayın vekilimiz şeyi sordu, ben şey olarak düşündüm. Herhâlde bu illere dair -ben de not almıştım- Hakkâri ve işte Şırnak'ta neden olmadığıyla ilgili; sanırım göç çok fazla yoğun olduğundan diye düşünüyorum, o yüzden sormayacağım.

Teşekkür ederim tekrar.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

CEMAL BEKLE (İzmir) – Başkanım...

BAŞKAN EROL KAYA – Buyurun.

CEMAL BEKLE (İzmir) – Öncelikle, Sayın Başkan, değerli vekillerim; Kıymetli Hocama sunumu için çok teşekkür ediyorum, önümüzdeki zamanın da darlığı açısından önerileriniz için de ayrıca teşekkür ediyorum. “Yenilikçi modeller planlanmalı.” dediniz. Elinizde bu konuda bir çalışmanız var mı sizin veya bu konuda saha çalışması olan arkadaşlarımızın?

Bir de dünya örneklemelerinden bahsettiniz. Bu konuda da işte “Şunlar, şunlar, şunlar daha iyidir, şunlara da bakmak gerekir.” dediğiniz çalışmalar var mı, paylaşırsanız çok da memnun oluruz.

Eylem planımız var mı? Sizlerin hazırladığı veya bir başka arkadaşın hazırladığı bir eylem planı varsa...

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Suat Bey, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Sayın Başkanım, tarafıma yöneltilen 2 soru var, 2'sine de cevap vereyim hemen. Sayın Cihangir İslam'ın sunum konusunda tenkitleri oldu. Bizim asıl yaşlılarla ilgili...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – “Tenkit” değil “talep” diyelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Bizim asıl bu konudaki çalışmalarımızı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz yürütüyor. Tarafımızca yürütülen sadece 2 başlık olduğu için daha net olsun diye böyle bir şey hazırladım ama ben daha detaylı bilgi notunu makamınıza iletayım Sayın Vekilim.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Lütfen, çok teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Rica ederim, ne demek.

Diğer konu ise yaşlılık aylığının yeterli olup olmaması durumu. Genelde bizim genel müdürlüklerimizdeki yardım projeleri, programları ilke kararlarıyla ve programlar kapsamında yürütülüyor ama yaşlı aylığı 2022 sayılı Kanun’umuz kapsamında yürütülmektedir. Yani bunun ücreti de artış şekli de kanunumuzla, 2022 sayılı yaşlılar kanunuyla ilgili yürütülmekte.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – “Kanunu çıkarın, yapalım.” diyorsunuz yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ SUAT BAYLAN – Memur maaşı zam oranına göre yükselmektedir, her altı ayda bir gerçekten yükselmektedir bu konu. Mesela, 2012’de 112 liraymış bu, 2002’de 24 liraymış, bugün 1.084 lira. Ama gerçekten bunlar bir destek olarak, sadece bu değil, hem eş alabiliyor hem de kendisi alabiliyor son yaptığımız kanuni düzenlemelerle. O şekilde arz etmiş olayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Hocam, buyurun.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; değerlendirmeleriniz için ben de çok teşekkür etmek istiyorum.

Sunumda elbette ki sınırlı zamanda sınırlı bazı anahtar kavramları koyduğum yerler oldu. Ben literatürü getirdim, Sayın Başkanımıza takdim edeceğim, uygun görülen kısımlardan yararlanılabilir detaylı bir şekilde.

Yoksullukla ilgili: Eğitim düzeyi yükseldikçe işe girme, sosyal güvenliğe dair bir işte çalışma oranı da doğal olarak yükselir. 2016 ile şu andaki mevcut durum arasında bir gelişme varsa yakın gelecekte de bir gelişme olacağını varsayabiliriz. Dolayısıyla sosyal güvenliğe dâhil işlerde çalışmış kişilerin yaşlanmasını bekliyoruz. Doğal bir varsayım olarak en azından gelir garantisi olan bir grupla, yaşlı grupla karşılaşacağımızı söylemek istedim. Yani yoksulluğun azalma varsayımı buradan, bu beklentiden kaynaklandı. İki yıllık üniversite mezunu, dört yıllık üniversite mezunu, bir de bakım elemanı şeklinde istihdam var şu anda yaşlılara yönelik hizmetlerde. Yaşlılara yönelik hizmetlerde, örneğin, bakımda, bir banyo yaptırmada, altını temizlemede yüksek bir eğitime zaten ihtiyaç yok. Bunun için yalnız yaşlıya iyi davranmak, güven ilişkisi kurmak, bu işi yapmayı kabul etmek, etik davranmak gibi başka hasletlere ihtiyaç var yani bunlarla ilgili farkındalığa ihtiyaç var. Zaten en az dört yüz elli saatlik bir eğitimden geçmeden bu alanda çalışmaları mümkün değil hiç eğitimi yoksa bile. O yüzden minimum bu saatte eğitim almaları gerekiyor. İki yıllık mezunlarımız var ama orada da bir tanımlama karmaşası yaşanıyor. Bu iki yıllık mezunlarımız gerçekten banyosunu mu yaptıracak yoksa hizmeti mi planlayacak? Bir de dört yıllıklarımız var. Bunu o yüzden çok iyi tanımlayıp birinci, ikinci, üçüncü seviye şeklinde bunları ekip hâline getirmemiz gerekiyor. Elbette ki eğitim olmadan yaşlı bakımı olmaz her alanda olduğu gibi. Ancak yaşlının -dediğim gibi- temel ihtiyaçlarını karşılamak için de çok yüksek bir eğitime ihtiyaç yoktur, temel bir eğitim yeterlidir. Bunu ifade etmek istedim.

Kayıt dışı çalışma... Bu, yabancı bakıcılarda yoğun görülen bir şey. Sayılar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında dahi yoktur çünkü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında ev işçilerinin çalıştırılmasıyla ilgili hükümler yer almakta. Türkiye’de yaşayan birisi nasıl kayıt içi çalışma koşullarına tabi ise yabancı bir ev işçisi de bu koşullara tabidir; sadece işverenin bunu yaptırması gerekir yani orada bir kayıt, bir giriş... Tüm yasal haklardan yararlanabiliyorlar yabancılar. Orada kanunlarda ve şeylerde bir açığımız yok, uygulamada açıklar var.

Yine, diğer Vekilimizin -şu anda kendisi yok- sorusuyla ilgili: Sinop, Kastamonu, Artvin’de yaşlı nüfus oranı daha yüksek; elbette Şırnak, Hakkâri’de daha az, oldukça az, göç bunda etkili yani daha büyük şehirlere göç etmiş olan çocuklarının yanına gidiyorlar çünkü tek başlarına ve bağımsız yaşama koşullarına sahip olmayabilirler.

Bizim kendi yaptığımız çalışmada, kuşaklar arası dayanışma ve aktif sağlıklı yaşlanma araştırmasında, TÜİK’in 12 bölgesinde -tanımlamış olduğu NUTS 1’e göre- kır-kent ayrımını dikkate alarak araştırmayı yürüttük. Bunların hepsi çalışma raporlarımızda, araştırma raporlarımızda var.

Kilometre taşlarının ne kadar uygulandığıyla ilgili bir soru var. Uygulama programlarının hazırlanması çok önemlidir çünkü orada her kurumun sorumluluğu vardır. Yaşlanma Ulusal Eylem Planı’nın 2009’da uygulama programı yayınlanmıştır; yerel yönetimler de dâhil olmak üzere tüm kurumlara aslında sorumlulukları verilmiştir. Bunlar zaten verilere yansımış durumda, karşılaştırma yapılabilir.

Yaşlı hakları belgesi yok, hatta şöyle: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi çok eski beyannamelerden biri, sonraki belgelerde de “yaş ayrımcılığı” diye bir tabir yok; mesela, ırk, dil, din, cinsiyetler, orada yaş bile yok. Ama bu Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubu toplantıları önemli bir adımdır, dediğim gibi ülkemizin de temsil ettiği... İnsan Hakları Eşitlik Kurumu “Yaşlı Hakları Raporu” çalışmasını gerçekleştirdi, bizzat bir yaşlı hakları denemesi yaptık; artık uluslararası olarak kurum bunu nasıl duyuracak; kendi inisiyatiflerinde. Mevcut durumu değerlendiren -bir deneme yaptığımız- bir rapor hazırladık kendilerine.

Çocuklarının bakamadıkları yaşlılar evde destek hizmetleri ve bakım hizmetleriyle yani kurumsal hizmetlerle, çocukları olsa bile kurumsal hizmetlerle... Bir de yeni bir şey var aslında yaşlılar için: Çocuksuz yaşlılar. Bir de o grup var, dünya şu anda bunu tartışıyor. Çocuksuz yaşlılar var; bu çocuksuz yaşlılar da tabii ki yine kurumsal hizmetlerle korunması gereken durumda.

Türkiye’deki göçmenler, yabancılar tüm sağlık hizmetlerinden ve sosyal hizmetlerden yararlanabiliyorlar yani şu anda biz kendi ülkemizdeki bir yaşlıya hangi hizmeti sunuyorsak yabancı bir yaşlıya da sosyal haklar çerçevesinde aynı hizmeti sunuyoruz diye biliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Hocam, ben bir soru sormak istiyorum: “Geriatriyle ilgili 100 doktor var.” dediniz; tercih edilmemesinin bir sebebi var mı ya da niçin tercih edilmiyor? Yani ilginç bir şey çünkü Türkiye’de hekim sayısı sanırım 100 binin üzerindedir.

BAŞKAN EROL KAYA – Hocam, buyurun.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – Evet, evet.

Bir soruyu atladım Sayın Başkanım, müsaadenizle...

“Yenilikçi modeller planlanmalı” hususunda... Aslında bir yaşlı ya da yaşlı grubu için yenilikçi model o kültürün ya da o toplumun kendi içinden ürettiği ancak dünya standartlarında olan bir modeldir. Her toplumun kendi beklentileri kendine özgüdür; örneğin, İtalya, Türkiye gibi ülkeler neden Güney Avrupa sosyal refah modeline sahiptir? Çünkü aile yapısı güçlüdür, yaşlısına bakmak ister, devlet aileyi destekler -aynen bizde olduğu gibi- işte, evde bakım ücreti bunun bir örneğidir. “Dünyada şu örnek çok iyidir; onu alalım, olduğu gibi bizim ülkemize uygulayalım.” demek çok doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Hepsini görüp bakıp -ki bu incelemelerin çoğu yapılmıştır zaten ülkemiz tarafından- kendi ihtiyaçlarımız çerçevesinde bunları yenilikçi modele çevirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sizde hazırda var mı; sorum oydu. Yani sizin bir eylem planınız var mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – 2017’de Yaşlılara Yönelik Hizmet Kitabı’nda bir yaşlı bakım modeli tanımladık, onun içinde uluslararası karşılaştırmalar da var; internette var, linkini de paylaşabiliriz ya da PDF dosyasını.

Sayın Başkanım, dediğim gibi, geriatri normalde iç hastalıkları uzmanlığını tamamladıktan sonra üç yıl yan dal gerektiren bir uzmanlık alanıdır. Herkes yaşlılarla çalışmayı istemez, zorlu bir alandır aslında. Ben de Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi olarak öğrencilerime soruyorum; yaşlılıktan uzak duruyorlar, ilk tercihleri çocuk oluyor çünkü çocukta verdikleri emeğin karşılığını onların büyümesi ve gelişmesiyle görüyorlar. Yaşlılık alanında verdiğiniz emeğin karşılığını ancak sağlığında düzelmeye alabiliyorsunuz. Mevcut fonksiyonel kapasitesini koruyabiliyorsa ne mutlu bir doktor için ve muayenesi çok uzun, mesela en az kırk beş dakika falan sürüyor, arkadaşlarımdan biliyorum. Sadece yaşlı değil hastanız, tüm aileyle temasta oluyor doktor arkadaşlar. O yüzden, zorlu bir alan, çok da bilinen bir alan değil; bilinmemesi de bir etken. Ama yaygınlaşmaya ihtiyaç var, hatta geriatri polikliniklerinin ayrıca oluşturulması, yatılı birimlerin mutlaka olması gereken bir alan.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAŞLILIK ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. EMİNE ÖZMETE – Ben teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ İKBAL KARAMAN – Başkanım, bir soru vardı Bakanlığımız adına cevap vermem gereken, söz alabilir miyim müsaadenizle?

BAŞKAN EROL KAYA – Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ İKBAL KARAMAN – Şimdi, özellikle evde bakım yardımı verdiğimiz ailelerin eğitimleriyle ilgili bir sorumuz vardı. Hocamız bizim kendi huzureverlerimizde istihdam ettiğimiz bakım personelinin ve meslek personelinin eğitimleriyle ilgili bilgi verdi ama şurada şu bilgiyi mutlaka vermemiz gerekiyor: Evde bakım yardımı alan aileler, evde bakım yardımı bağlandığı an ilk önce bir temel eğitim alıyor; bu temel eğitimde evde bakım yardımının hangi şartlarda kesileceği ya da kendilerinin nelere dikkat etmesi gerektiğiyle ilgili prosedürler anlatılıyor. Akabinde, üç ayda bir bakım hizmeti nasıl verilmeli, özellikle yara bakımı nasıl yapılmalı, acil durumlarda ilk müdahalenin nasıl yapılması gerektiğiyle ilgili ilk yardım konularında alanında uzman meslek personellerimiz tarafından hizmet içi eğitime alınıyorlar çünkü takdir edersiniz ki sadece parayı vermekle bakımı sağlamak aynı anlama gelmiyor. O yüzden, pandemi döneminde biraz aksamış olsa da pandeminin bitmesiyle birlikte şu an meslek elemanlarımız sahada ciddi bir eğitim periyoduna başladılar, evde bakım hizmeti veren aileler tarafımızca eğitime tabi tutuluyorlar; bunu da söylemek istedim ayrı bir bilgi olarak.

Evde bakım yardımı alanların da 128 bini 60 yaş üstüdür; bu, şu anlama geliyor: 60 yaş üstü tam bağımlı 128 bin kişi bu hizmetten faydalıyor, raporu tam bağımlı olmayan ama engelli maaşı almayı hak edenler engelli maaşından ya da yaşlı maaşından faydalıyor. Bu kriterlerin hiçbirini sağlamayan yaşlı zaten kendi ayakları üzerinde durabilen ve herhangi bir sosyal yardıma, sürekli bir sosyal yardıma ihtiyacı olmayan yaşlılardır çünkü emin olabilirsiniz ki 81 ilde hemen hemen bütün ilçelerde sosyal hizmet merkezlerimiz aracılığıyla arz odaklı bir sistem kurduk yani vatandaşın bize gelmesini beklemeden hane hane gezip biz ihtiyaç sahiplerini belirliyoruz. Bizim gözden kaçırdığımız, ola ki

dokunamadığımız kişiler varsa yine muhtarlar aracılığıyla, belediyeler aracılığıyla bize yönlendiriliyor, vakıflarımız ve sosyal hizmet merkezlerimizle birlikte hizmetlerden faydalanması gereken, faydalanması şart olan tüm bireylere ulaşmak için arz odaklı hizmetlerimizi arttırarak devam ediyoruz. Bize başvurup da kriterlere uyan “Herhangi bir sosyal hizmet ya da sosyal yardım faaliyetinden, sosyal yardım türünden faydalanmadım.” diyen bir kişi size müracaat ederse bize yönlendirmeniz yeterli, mutlaka gereken desteği Bakanlık olarak sağlayacağız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama bu herhâlde taleple alakalı bir şey, değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ İKBAL KARAMAN – Biz arz odaklıyız, arz odaklı çalışıyoruz.

Biliyorsunuz, bizim ASDEP personellerimiz var -aile sosyal destek personelimiz- bunlar mahalle mahalle gezip o hanenin hangi tür ihtiyacı varsa... Bu, sosyal hizmet modeli de olabilir, kısa süreli veya uzun süreli sosyal yardım modelleri de olabilir. Ola ki evine gittik, yoktu vesaire ama bir şekilde size ulaştı, bunları da tabii ki iletilmesi hâlinde... Bir de şöyle de bir durum var: Gece de icapçılarımız var; acil durumlarda dahi biz sistemin içerisinde ihtiyacı olan hiç kimseyi yalnız bırakmama şeklinde bir politikayla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok ediyorum.

Bugün Elmas Esra Ceceli Hanımefendiyi, Suat Baylan’ı ve Emine Hocamızı dinledik.

Arkadaşlar, çok teşekkür ederim.

Yarın saat 14.30’da buluşmak üzere toplantıyı kapatıyorum, hepinize iyi çalışmalar diliyorum.

Kapanma Saati: 14.11

